

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

ANA KRIVEC

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

**DIPLOMSKO DELO
DEMOGRAFSKI RAZVOJ ŠPANIJE**

Ljubljana, april 2008

ANA KRIVEC

IZJAVA

Študentka **Ana Krivec** izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom **prof. dr. Janeza Malačiča**, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 23.4.2008

Podpis: _____

KAZALO

1	UVOD	1
2	KRATKA ZGODOVINA IN ŠPANIJA DANES	2
3	ZNAČILNOSTI PREBIVALSTVA	4
3.1	ŠTEVILO IN GOSTOTA PREBIVALSTVA ŠPANIJE	4
3.2	STRUKTURA PREBIVALSTVA PO SPOLU IN STAROSTI	5
3.3	STARANJE PREBIVALSTVA	7
4	DEMOGRAFSKI PROCESI	8
4.1	RODNOST.....	8
4.1.1	<i>Kazalci rodnosti</i>	9
4.1.2	<i>Poročnost in razveznost</i>	11
4.1.3	<i>Kontracepcija in splav</i>	14
4.2	SMRTNOST.....	17
4.2.1	<i>Kazalci smrtnosti</i>	17
4.2.2	<i>Smrtnost dojenčkov</i>	19
4.2.3	<i>Življenjsko pričakovanje ob rojstvu</i>	20
4.2.4	<i>Vzroki smrti</i>	22
4.2.5	<i>Razvoj vzrokov smrti v Španiji v preteklosti in vzroki smrtnosti danes</i>	22
4.2.6	<i>Naravni prirastek</i>	26
4.3	MIGRACIJE	27
4.3.1	<i>Notranje migracije v Španiji</i>	28
4.3.1.1	<i>Razvoj notranjih migracijskih tokov: obdobja razdelitev</i>	29
4.3.1.2	<i>Obdobje 1900-1975</i>	30
4.3.1.3	<i>Obdobje po letu 1975</i>	31
4.3.2	<i>Zunanje migracije v Španiji</i>	32
4.3.2.1	<i>Imigracije v Španijo</i>	32
4.3.2.1.1	<i>Ilegalne imigracije</i>	36
4.3.2.2	<i>Emigracije iz Španije</i>	36
5	PROJEKCIJE PREBIVALSTVA	40
6	SKLEP	43
	LITERATURA	44
	VIRI	45
	PRILOGE	

1 UVOD

Španija je država, ki je bila do pred nekaj desetletji razmeroma slabo razvita, danes pa ta država predstavlja deveto največjo ekonomijo na svetu in peto največjo ekonomijo med državami Evropske unije. Demografski trendi, značilni za Španijo, se ne veliko razlikujejo od tistih v drugih evropskih državah in razvitejših državah sveta. Namen tega diplomskega dela je prikazati demografski razvoj Španije in z njim povezane teme. Diplomsko delo je sestavljeno iz petih delov. V drugem delu bom na kratko predstavila zgodovino Španije in povedala nekaj o sodobni Španiji.

Sledi tretji del diplomskega dela, v katerem bom predstavila pomembnejše značilnosti španskega prebivalstva. Najprej bom podala nekaj osnovnih podatkov glede števila in gostote prebivalstva, nato pa nadaljevala z opisom strukture prebivalstva glede na spol in starost. Nazadnje pa se bom v tem delu diplomskega dela dotaknila še teme staranja prebivalstva, ki postaja vse večji problem ne samo v Španiji ampak na sploh v vseh bolj razvitih državah sveta.

V četrtem, osrednjem delu diplomskega dela, bom podrobneje analizirala pomembnejše demografske procese. Začela bom z analizo rodnosti v Španiji v preteklosti in danes. V sklopu tega demografskega pojavnja bom analizirala nekatere pomembnejše kazalce rodnosti, katerim bo sledila analiza poročnosti in razveznosti. Nato bom nekaj besed namenila še kontracepciji in splavu. Sledila bo analiza smrtnosti in pomembnejših kazalcev, povezanih z njo. Temu bo sledil kratek prikaz smrtnosti dojenčkov v Španiji, nato pa bom nadaljevala z analizo življenjskega pričakovanja ob rojstvu, ki v Španiji znaša 80,23 leta, kar to državo uvršča v sam vrh med državami Evropske unije. V nadaljevanju bom nato predstavila razvoj vzrokov smrti v preteklosti in podala novejša podatke o vzrokih smrti v Španiji v zadnjih letih, s poudarkom na letu 2006. Na koncu pa bom nekaj besed namenila še naravnemu prirastku v Španiji v preteklosti in danes. Kot zadnjega med demografskimi pojavi pa bom analizirala migracije, in sicer po delih, najprej se bom posvetila notranjim migracijam. Grobo bom predstavila njihov razvoj v preteklosti in nato podala novejša podatke o velikosti le teh. Sledila bo analiza zunanjih migracij. Pri teh bom najprej analizirala imigracije v Španijo, za tem pa še emigracije v tujino. Pri imigracijah bom nekaj besed namenila tudi ilegalnim imigracijam, ki v Španiji predstavljajo resen problem, s katerim se državne oblasti iz leta v leto vse bolj učinkovito spopadajo.

V zadnjem, petem delu, diplomskega dela bom na kratko predstavila še projekcije španskega prebivalstva do leta 2050 ter hipoteze o prihodnjem razvoju smrtnosti, rodnosti in migracij.

2 KRATKA ZGODOVINA IN ŠPANIJA DANES

Španija je bila poseljena že v prazgodovinskem času. V neolitiku so ozemlje Španije poseljevali Liguri, ki so najstarejši znani prebivalci Španije. V bakreni in bronasti dobi so se v južnih in vzhodnih delih polotoka naselili Iberci, po katerih nosi polotok danes ime. V 16. stoletju pred našim štetjem so od severa prodrli Kelti, ki so se naselili v zahodnih in osrednjih delih. Med velikim preseljevanjem narodov so v Španijo v 5. stoletju iz srednje Evrope prodrli germanska ljudstva. V začetku 8. stoletja je postal polotok tarča arabskih osvajalcev, ki so leta 711 vdrli v Španijo. Zahodni Goti so bili po kratkem odporu premagani. Arabci niso dolgo vladali celotni Španiji, saj jim je Karel V. že proti koncu 8. stoletja odvzel severni del države. Ob razpadu države Karla V. je nastalo več zgodnje fevdalnih krščanskih držav, ki so bile sovražnice Arabcev. Le te so v 11. stoletju španskim Arabcem napovedale vojno, ki se je končala leta 1492 s priključitvijo južne Španije k španski državi.

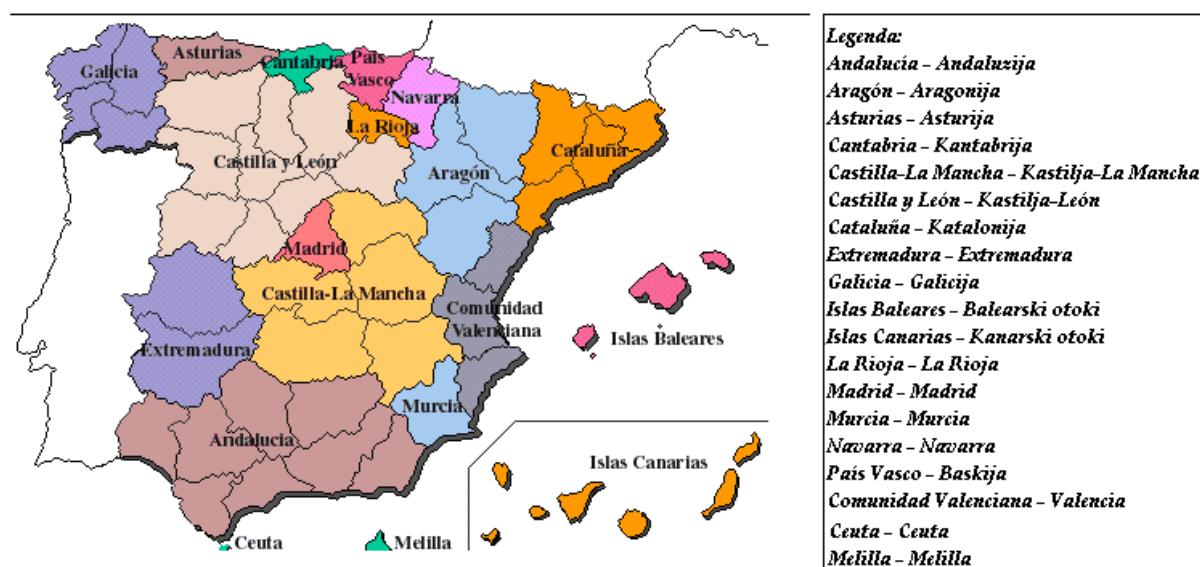
Številni pomorci so prihajali v Španijo s predlogi o raziskovanju novih dežel in morskih poti. Med njimi je bil tudi Krištof Kolumb, ki je leta 1492 odkril Ameriko, njegovi nasledniki conquistadorji pa kasneje še vso južno Ameriko, razen Brazilije. Osvojene dežele v novem svetu so postale španske kolonije in Španija se je spremenila v največjo pomorsko in kolonialno silo. Višek moči je dosegla fevdalna Španija v 16. stoletju. Že na začetku svojega vladanja je Karel V. podedoval bogato Nizozemsko, Filip II. pa je državo razširil z osvojitvijo Filipinov, leta 1580 pa je podedoval še vse portugalske kolonije v Indiji. Kmalu je začela Španija zaradi svoje fevdalne zaostalosti propadati. Ko je Karel V. doživel neuspeh v Nemčiji, je le-to moral prepustiti bratu Ferdinandu. V 16. stoletju se je od Španije odcepila Nizozemska. Poraz na morju proti Angliji leta 1588 je Španiji odvzel prevlado na morju. V 17. stoletju se je Španija morala odreči tudi nekaterim evropskim posestim. Proti koncu 17. stoletja se je prebivalstvo skrčilo na polovico v primerjavi s številom v 16. stoletju, z 12 milijonov se je zmanjšalo na 6 milijonov. V 18. stoletju so Španiji zavladali francoski Burboni. Španija je bila pod močnim francoskim vplivom vse do Napoleonovega poraza proti Angliji. Napoleon je nato leta 1808 ponovno osvojil Španijo, v tem istem letu pa se je špansko ljudstvo uprlo. Boj proti francoskim osvajalcem je bil tako močan, da je bil Napoleon kmalu poražen, na prestol pa se je vrnil kralj Ferdinand VII.

Prve svetovne vojne se Španija ni udeležila. Po koncu prve svetovne vojne je bila ustanovljena Komunistična partija, pod vodstvom katere je bil ustanovljen blok demokratskih sil, ki je zmagal na volitvah leta 1936. Istega leta se je pričela državljanska vojna pod vodstvom generala Franca. V tej vojni, ki je trajala od leta 1936 do leta 1939, je zmagal general Franco, ki je v Španiji postavil fašistični režim, ki je trajal vse do njegove smrti. V drugi svetovni vojni se je Španija država ob strani, v resnici pa je bila tiha zaveznica fašističnega bloka. Po končani vojni leta 1945 so španski rodoljubi v izgnanstvu v Mehiki ustanovili špansko republikansko vlado. Kljub zmagi nad fašističnim blokom in močnemu antifašističnemu gibanju po svetu in v Španiji sami se je fašistični režim generala Franca obdržal. Španija se je v letih Francove vladavine počasi le odpirala, po njegovi smrti leta

1975, ko ga je nasledil princ Juan Carlos, ki je bil kasneje okronan za kralja in je še vedno španski kralj, pa se je Španija začela demokratizirati. Leta 1978 je Španija postala ustavna monarhija z dednim nasledstvom. Po ustavi iz leta 1978, v kateri je zapisano spoštovanje jezikovne in kulturne različnosti v Španiji, imajo Katalonija, Baskija in Galicija poseben položaj z lastnim jezikom in drugimi pravicami. Leta 1982 je Španija vstopila v NATO, leta 1986 pa se je priključila Evropski uniji.

Kraljevina Španija je danes za Rusijo in Francijo tretja največja država v Evropi, po številu prebivalcev pa zaseda šesto mesto med evropskimi državami. Špansko ozemlje zavzema večji del Iberskega polotoka, Balearske in Kanarske otoke ter mesti (enklavi) Ceuta in Melilla v severni Afriki. Ozemlje Španije je razdeljeno na sedemnajst avtonomnih regij, te so: Andaluzija, Aragonija, Asturija, Balearski otoki, Baskija, Kanarski otoki, Kantabrija, Kastilja-La Mancha, Kastilja-León, Katalonija, Extremadura, Galicija, La Rioja, Madrid, Murcia, Navarra in Valencia in dve avtonomni mesti, Ceuta in Melilla, na afriški obali z veliko stopnjo avtonomije. Razdelitev Španije na avtonomne regije prikazuje Slika 1. Avtonomne regije se nadalje delijo še na 50 provinc.

Slika 1: Španija razdeljena na avtonomne regije

Vir: España, ayer y hoy, 2002.

Španija se nahaja med desetimi najbolj industrializiranimi državami sveta. Špansčina ali drugače imenovana kastiljščina je uradni jezik v Španiji, obstajajo pa tudi dvojezična območja, kjer je poleg kastiljščine prisoten tudi drugi uradni jezik. V Kataloniji se poleg kastiljščine govori tudi katalonščina, v Baskiji baskovščina, v Galiciji pa galščina. V zadnjih letih je Španija pridobila zelo veliko priseljencev predvsem iz držav Latinske Amerike. Veliko priseljencev prihaja tudi iz Afrike, predvsem severne, Azije in vzhodne Evrope.

3 ZNAČILNOSTI PREBIVALSTVA

3.1 ŠTEVILO IN GOSTOTA PREBIVALSTVA ŠPANIJE

Španija je ena izmed držav, v kateri se število prebivalcev naglo povečuje. V letu 2006 je v Španiji živel več kot 44 milijonov prebivalcev, natančneje 44.708.964. Od tega je bilo kar 4.144.166 tujcev. Imigranti so v letu 2006 zajemali 9,3 odstotke celotnega prebivalstva Španije. Španija je imela do pred nekaj desetletji razmeroma majhno število prebivalcev glede na njeno velikost. V zadnjih letih pa je viden trend hitre rasti števila prebivalcev, predvsem zaradi vse večjega števila imigrantov, ki prihajajo v Španijo. Imigranti so v zadnjih petih letih prispevali k povečanju prebivalstva Španije za približno 5 milijonov oseb. Iz Tabele 1 je razvidno, kako se je v obdobju med letom 1991 in 2007 spreminjalo število prebivalcev. Leta 1991 je v Španiji živel 38.872.268 prebivalcev, v letu 2007 pa je število le teh že preseglo 45 milijonov. Prebivalstvo Španije je v obdobju med leti 1991 in 2007 naraščalo s povprečno letno stopnjo rasti 0,95 odstotka. V omenjenem obdobju se je število Špancev povečalo za 6.328.469 oseb. V povprečju se je prebivalstvo Španije med leti 1991 in 2007 povečevalo za 395.529 oseb na leto.

Tabela 1: Spreminjanje števila prebivalcev Španije v obdobju med leti 1991 in 2007

Leto popisa	Število prebivalcev	Verižni indeks
1991	38.872.268	-
1996	39.669.394	102,1
2000	40.499.791	102,1
2003	42.717.064	105,5
2006	44.708.964	104,7
2007	45.200.737	101,1

Vir: Anuario Estadístico de España 2007, 2007, str. 62.

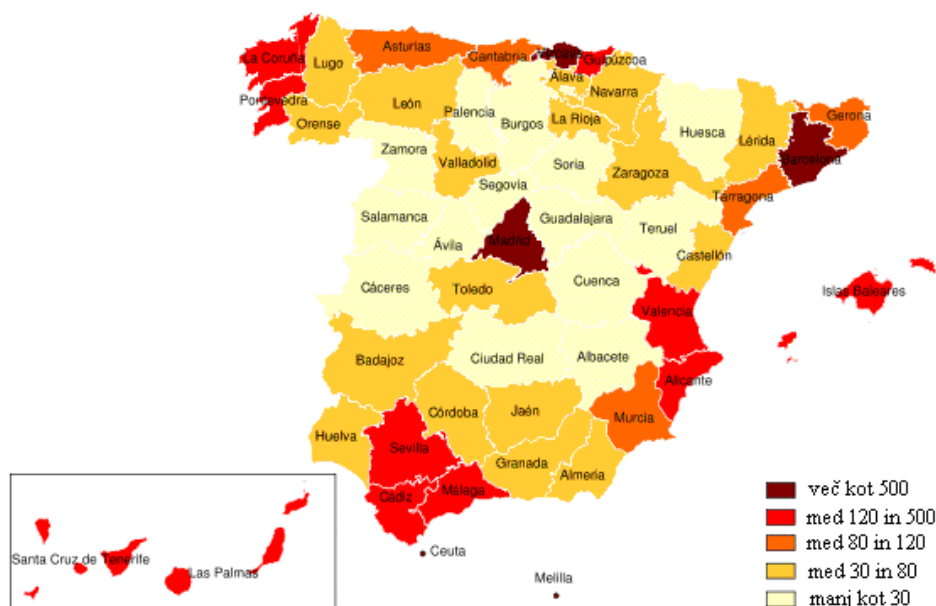
Prebivalstvo Španije se je v letu 2006 povečalo za 600.434 prebivalcev, kar je za 1,4 odstotka več kot v letu 2005. To povečanje je predvsem posledica povečanega števila imigrantov, ki jih je bilo v letu 2006 kar za 413.556 ali 11,1 odstotka več kot leto prej. Največje povečanje števila prebivalcev je bilo zaznано v regijah Murcia in Valencia, v prvi je znašalo 2,6 odstotka v drugi pa 2,4 odstotka. Najmanjše povišanje prebivalstva je bilo v regijah Asturija in Galicija, 0,02 odstotka. Ti podatki kažejo, da se prebivalstvo povečuje predvsem v predelih na mediteranski obali, v Kataloniji in v regiji Madrid. Po drugi strani pa se v regijah v notranjosti države, z izjemo Madrida, in na severu države prebivalstvo povečuje zelo počasi ali pa se celo zmanjšuje (España en cifras 2007, 2007, str. 8).

Glede na napovedi španskega urada za statistiko naj bi leta 2010 v Španiji prebivalo približno 45.300.000 prebivalcev, leta 2025 naj bi imela Španija že skoraj 50 milijonov prebivalcev, leta 2050 pa že okoli 53.140.000. Po letu 2050 pa španski urad za statistiko predvideva rahel

upad števila španskega prebivalstva, tako naj bi se število prebivalcev Španije leta 2070 gibalo okoli 51 milijonov.

Geografska porazdelitev prebivalstva izraža razmerje med številom celotnega prebivalstva in ozemljem, na katerem to prebivalstvo živi. Kadar tako opredeljeno naseljenost ozemlja obravnavamo neodvisno od resursov tega ozemlja, jo izražamo z gostoto naseljenosti ali s številom prebivalcev na enoto površine, največkrat kvadratni kilometer (Malačič, 2000, str. 16). Povprečna gostota prebivalstva je v Španiji leta 2006 znaša 88,4 prebivalca na kvadratni kilometer. Obstajajo velike razlike v gostoti prebivalstva glede na avtonomne regije. Najvišjo gostoto prebivalstva imata avtonomni mesti Ceuta, kjer le ta znaša 4.987 prebivalcev na kvadratni kilometer, in Melilla z gostoto prebivalstva 3.894 prebivalcev na kvadratni kilometer. Sledi jima Madrid, kje gostota prebivalstva znaša 748 prebivalcev na kvadratni kilometer. Nekaterne avtonomne regije pa imajo zelo nizko gostoto prebivalstva. Kot primer lahko vzamemo Extremaduro, kjer gostota prebivalstva znaša 26 prebivalcev na kvadratni kilometer in Kastiljo-La Mancho, kjer je gostota prebivalstva še nižja in znaša le 24 prebivalcev na kvadratni kilometer (España en cifras 2007, 2007, str. 8). Gostoto prebivalstva Španije po posameznih avtonomnih regijah za leto 2005 prikazuje Slika 2.

Slika 2: Gostota prebivalstva v Španiji leta 2005 v prebivalcih na km²

Vir: Instituto Nacional de Estadística, 2008.

3.2 STRUKTURA PREBIVALSTVA PO SPOLU IN STAROSTI

Struktura prebivalstva po spolu je odvisna od razmerja med dečki in deklicami ob rojstvu, razlik v smrtnosti po spolu in starosti, razlik v selitvah po spolu in starosti ter nekaterih zunanjih dejavnikov (na primer vojne), ki pa ravno tako delujejo na način že omenjenih

razlik. Statistično jo je mogoče enostavno izraziti z odstotkom moških ali žensk med celotnim prebivalstvom, ali pa s koeficientom maskulinitete in feminitete, ki izražata število moških ali žensk na sto oseb nasprotnega spola. Struktura prebivalstva po spolu je odvisna od razvitosti države. V razvitih državah je več žensk, v najbolj nerazvitih pa več moških med celotnim prebivalstvom (Malačič, 2000, str. 17-19). Poznavanje spolne strukture prebivalstva je pomembno neposredno za analizo demografskih gibanj. Čeprav na splošno obstaja med moškim in ženskim prebivalstvom približno ravnotežje, prihaja v posameznih časovnih obdobjih in v določenih državah tudi do znatnih presežkov bodisi ženskega ali moškega prebivalstva (Bregar et al., 2002, str. 6). Vrednost koeficienta feminitete (število žensk na 100 moških) je v Španiji 1. januarja 2006 znašala 102,3 kar pomeni 102,3 ženske na 100 moških. Po podatkih Španskega statističnega urada je bilo 1.1.2006 v Španiji 49,4 odstotka moških in 50,6 odstotka ženk med celotnim prebivalstvom.

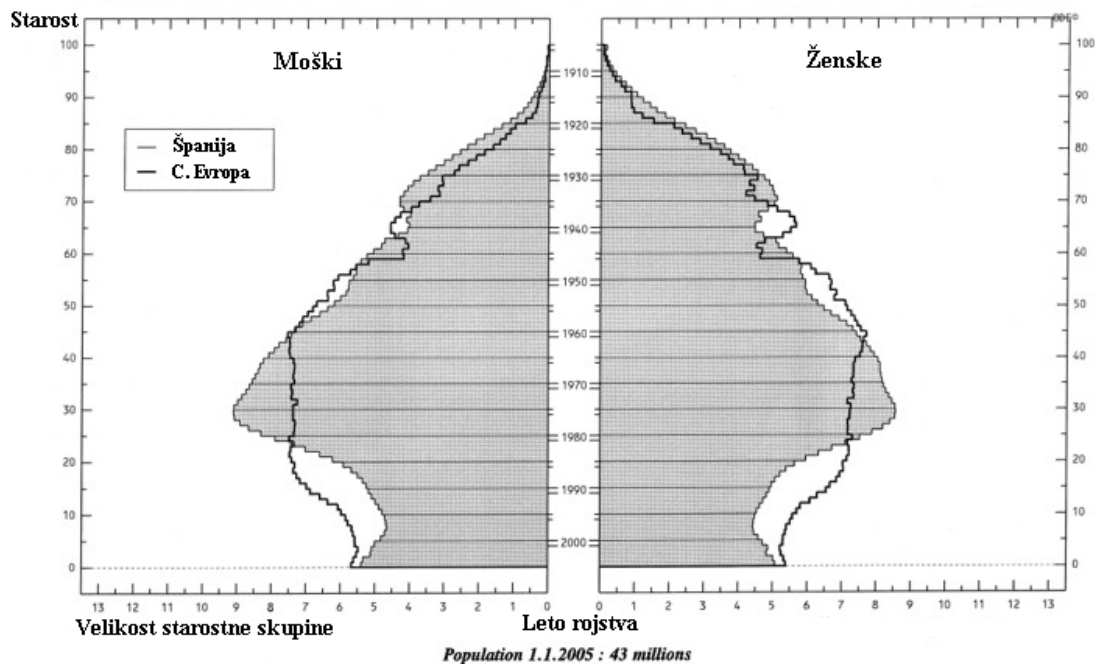
Starost ugotavljamo z dopolnjenimi leti ali z rojstnim datumom. Prvi način se uporablja v nerazvitih državah, drugi način pa v razvitih državah. Prebivalstvo razčlenjujemo po starosti na večje starostne kontingente ali starostne razrede, izražene v manjših časovnih enotah. Primeri kontingentov so otroci (0-14 let), delovni kontingent (15-64 let za moške in 15-59 let za ženske), rodni kontingent (15-49 let) in kontingent starega prebivalstva (65 let in več). Med relativnimi kazalniki starostne strukture najpogosteje uporabljamo odstotke posameznih starostnih kontingentov ali razredov v celotnem prebivalstvu, indeks staranja in srednje vrednosti. Indeksi staranja so definirani z razmerjem med številom starega prebivalstva in številom otrok. Izražajo število starih 65 let in več v neki družbi na 100 otrok v starosti 0-14 let (Malačič, 2000, str. 19). Indeks staranja prebivalstva Španije je leta 2006 znašal 117,4. Delež otrok je leta 2006 znašal 14,3 odstotka, delež starega prebivalstva pa 16,7 odstotka celotne populacije (España en cifras 2007, 2007, str. 9). Glede na te podatke lahko Španijo uvrstimo med stara prebivalstva, saj so le ti v mejah kriterijev, ki označujejo tip prebivalstva kot star tip (delež starega prebivalstva nad 10, delež otrok pod 20 in indeks staranja nad 40).

Starostno strukturo prebivalstva najlepše grafično prikažemo s starostno piramido. Starostna piramida nam omogoča dober pogled v sestavo prebivalstva. Poznamo tri različne vrste oblik starostnih piramid. V državah z mladim prebivalstvom ima starostna piramida res obliko piramide, saj je zaradi naraščajočega števila mladega prebivalstva ta spodaj vedno širša. Države z zrelim prebivalstvom imajo starostno piramido v obliki koša, starostna piramida držav s starim prebivalstvom pa ima obliko žare (Kunaver et al., 1998, str. 146).

Glede na obliko starostne piramide, ki jo prikazuje Slika 3 na naslednji strani, bi lahko prebivalstvo Španije uvrstili med stara prebivalstva. Starostna piramida Španije ima obliko žare, ki je značilna za stara prebivalstva. Iz piramide je razvidno, da ima Španija nizek delež mladega prebivalstva do 14 let in precej velik delež prebivalstva, ki je starejše od 65 let, pri katerem je več žensk kot moških. Ob pogledu na starostno piramido Španije so vidne udorine, ki so posledica španske državljanske vojne med leti 1936 in 1939 in povojnega obdobja. Posledica te vojne je bilo manjše število rojstev, žrtve vojne, izseljenci in to se odraža v

manjšem številu prebivalstva, starega med 60-70 leti. Največji delež prebivalstva je star med 25 in 45 leti tako pri moških kot tudi pri ženskah. S primerjavo starostne piramide iz leta 2005 s starejšimi piramidami lahko opazimo, da se število mladega prebivalstva skozi leta zmanjšuje zaradi padanja natalitete, število starega prebivalstva pa se z leti povečuje, kar je posledica predvsem padanja smrtnosti in vedno višje pričakovane življenjske dobe. Starostne piramide Španije za izbrana leta v preteklosti so prikazane v prilogi na Sliki 1.

Slika 3: Starostna piramida prebivalstva Španije za leto 2005

Vir: Recent demographic developments in Europe 2005, 2006.

3.3 STARANJE PREBIVALSTVA

Staranje prebivalstva definiramo kot povečanje deleža starega prebivalstva, to je tistega, ki je staro 65 let ali več, v celotnem prebivalstvu. Proces staranja prebivalstva lahko prikažemo z naraščanjem odstotka starega prebivalstva, povečevanjem indeksa staranja ali rastjo srednje starosti prebivalstva. Vzroki za staranje prebivalstva so povezani z zniževanjem rodnosti in smrtnosti, v odprtih prebivalstvih pa so poleg zniževanja rodnosti in smrtnosti pomembne še migracije oziroma njihova selektivnost po starosti. Projekcije prebivalstva nekaterih razvitih držav in vse bolj tudi razvitega dela sveta kot celote nam kažejo, da bi ob nadaljevanju sedanje nizke ravni rodnosti in odsotnosti večjih priselitev prišlo v tem delu sveta že čez nekaj desetletij do pretiranega staranja prebivalstva. Posledic staranja prebivalstva je veliko in so zelo pomembne tako za posameznika kot tudi za družbo kot celoto in jih lahko razdelimo na ekonomske, družbene in kulturne (Malačič, 2000, str. 23-24).

Tako kot v večini razvitih držav se tudi v Španiji srečujejo s procesom staranja prebivalstva. Špansko prebivalstvo se povečuje po padajoči stopnji in se postopoma vse bolj stara. Kot enega izmed vzrokov za to lahko izpostavimo občutno padanje rodnosti v Španiji od druge polovice sedemdesetih let dalje. Drugi pomemben razlog staranja prebivalstva Španije je višanje pričakovane življenjske dobe, kar pomeni, da ljudje živijo vedno dlje, posledica tega pa je povečevanje števila starejših ljudi v celotnem prebivalstvu. V letu 1980 je bila pričakovana življenjska doba za moške 72 let, za ženske pa 79 let, leta 2007 pa se je pričakovana življenjska doba za moške povzpela na 76 let, za ženske pa na 83 let. Leta 2006 je bil prebivalec Španije v povprečju star 40,1 leta. Delež otrok, starih od 0-14 let, se je iz 19,4 odstotka v letu 1991 zmanjšal na 14,3 odstotka v letu 2006. Delež prebivalstva, starejšega od 65 let, pa se je iz 13,8 odstotka, kolikor je znašal ob popisu leta 1991, leta 2006 povzpел na 16,7 odstotka. Indeks staranja prebivalstva je v letu 1991 znašal 71,3, v letu 2006 pa 117,4. Delež aktivnega prebivalstva, starega med 15 in 64 let, v celotnem prebivalstvu se med leti 1991 in 2006 ni bistveno spremenil in je znašal okoli 67,9 odstotka (Anuario Estadístico de España 2007, 2007, str. 63). Več kot polovico starega prebivalstva (65 let in več) Španije, natančneje 57,9 odstotka, predstavljajo ženske. Prevlada ženske populacije med starim prebivalstvom je odraz višje pričakovane življenjske dobe za ženske.

4 DEMOGRAFSKI PROCESI

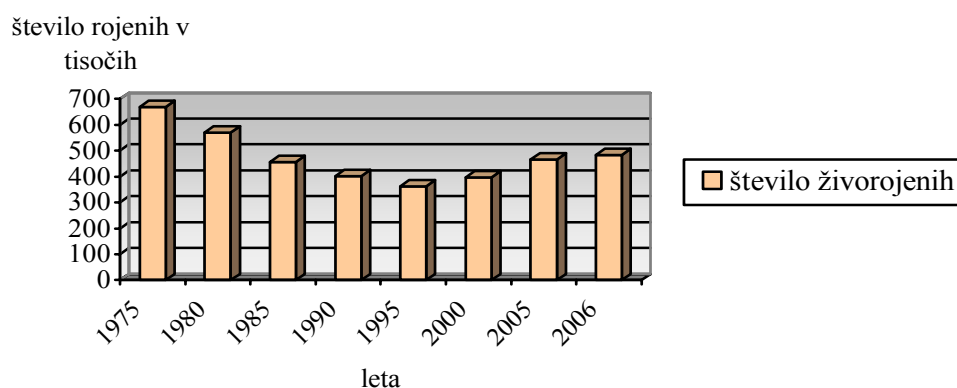
4.1 RODNOST

Rodnost je demografski proces, ki predstavlja pozitivno sestavino naravnega obnavljanja prebivalstva. Naravna reprodukcija prebivalstva ni možna brez rojevanja. Rodnost je po svetu zelo različna. Najvišja je v nekaterih revnih afriških državah, visoka v vseh državah v razvoju, najnižja pa v nekaterih evropskih državah oziroma v razvitem svetu nasploh. Dozdajšnji razvoj nam kaže, da je dvig osebne standarda tisto, kar najbolj zmanjšuje rodnost. To se je najprej izkazalo v evropskih, danes pa tudi v nekaterih hitro razvijajočih se azijskih in latinskoameriških državah. Poleg same gospodarske razvitosti države in deleža za rojevanje sposobnih mlajših žensk vplivajo na rodnost še številni drugi kulturni, psihološki, družbeni in antropološki dejavniki. Tako lahko na primer gospodarska kriza rodnost zelo zavira. Bolj kot je država razvita, bolj se ljudje zavestno odločajo za to, koliko otrok bodo imeli in kdaj jih bodo imeli. V tem primeru govorimo o načrtovani rodnosti. Na rodnost pa marsikje vpliva tudi država s svojo prebivalstveno politiko, s katero rodnost spodbuja ali pa jo omejuje. Zmanjševanje rodnosti posledično vodi v staranje prebivalstva (Malačič, 2000, str. 83-117; Kunaver et al., 1998, str. 136).

Rodnost je definirana kot razmerje med živorojenimi in ženskim prebivalstvom v starostnem obdobju od 15 do 49 let. Glede rodnosti v Španiji lahko rečemo, da je bila prav ta v zadnjih desetletjih tista komponenta, ki se je največ spreminjala in ki je odločno vplivala na velikost in strukturo prebivalstva Španije. V zadnji desetletjih 20. stoletja je bil opazen občuten padec števila rojstev. Španijo tako danes uvrščamo med države z najnižjo rodnostjo, čeprav je v

zadnjih letih opazno rahlo povišanje rodnosti, predvsem na račun priseljencev. Število rojstev v Španiji se je med letoma 1975 in 2002 iz 669.378 rojenih v letu 1975 zmanjšalo na 416.518 rojenih v letu 2002, kar je približno 38 odstotni padec v številu rojstev med omenjenima letoma. V letu 2006 pa se je število rojstev glede na leto 2002 povečalo. Rojenih je bilo 482.957 otrok. Največje zmanjšanje števila rojstev je bilo v obdobju med letoma 1975 in 1996, ko se je število rojstev v letu 1996 glede na leto 1975 zmanjšalo za skoraj 46 odstotkov. Po letu 1996 pa se je število rojstev nekoliko povečalo, to povečanje je do leta 2002 znašalo približno 15 odstotkov. Največ otrok so v Španiji leta 2006 rodile ženske v starostnem obdobju med 30 in 35 leti. Španke v tej starostni skupini so bile tudi v preteklih letih tiste, ki so rodile največ otrok.

Slika 4: Spreminjanje števila rojstev v Španiji v obdobju med leti 1975 in 2006

Vir: Anuario Estadístico de España 2007, 2007, str. 79; Lasten prikaz.

4.1.1 Kazalci rodnosti

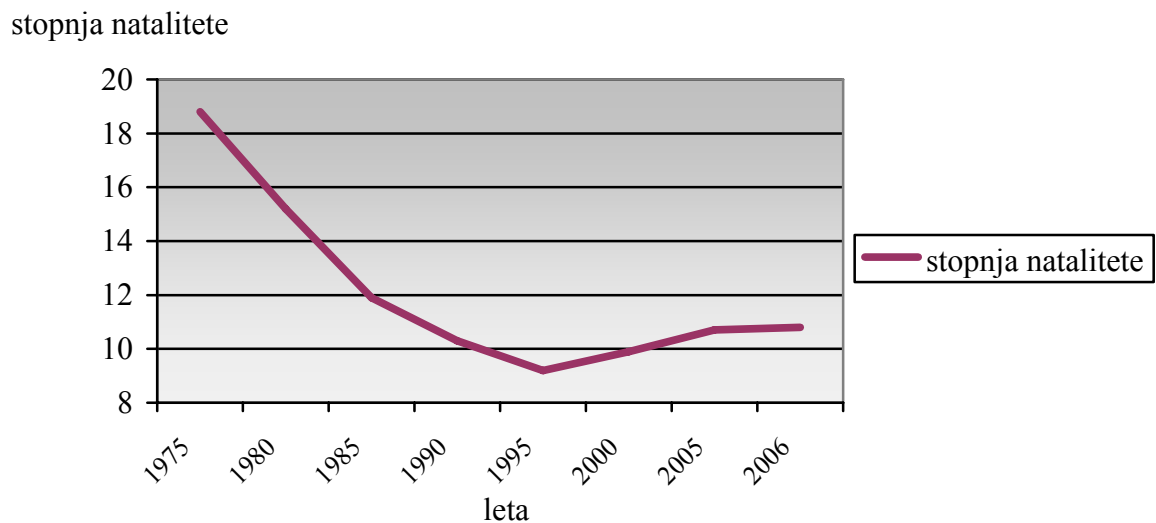
Prvi pomemben in najenostavnejši kazalec rodnosti je splošna stopnja natalitete, ki izraža število živorojenih otrok v povprečju na tisoč prebivalcev v enem letu. Običajno se računa na osnovi letnih podatkov, lahko pa ga izračunavamo tudi na osnovi mesečnih podatkov o živorojenih. Ta kazalec se v današnjih razvitih državah giblje med 8 in 15 promili, v nerazvitih državah pa med 20 in 45 promili (Malačič, 2006, str. 79).

Splošna stopnja natalitete se je v Španiji v obdobju med leti 1942 in 1967 gibala med 19,9 in 23,1 promila. Po letu 1967 pa se je nataliteta pričela zmanjševati. Z 20,8 promila, kolikor je znašala v letu 1967, je v letu 1975 padla na 18,8 promila, v letu 1980 pa se je stopnja natalitete še dodatno znižala in je znašala 15,2 promila. Padanje natalitete se je nadaljevalo v osemdesetih in devetdesetih letih 20. stoletja. Tako je nataliteta v Španiji leta 1990 znašala zgolj še 10,3 promila.

V drugi polovici devetdesetih let se je padanje stopnje natalitete nekoliko upočasnilo. Najnižja stopnja natalitete je bila dosežena v letih 1995, 1996 in 1998 ko je znašala samo še 9,2 promila. Tako vidimo, da se je stopnja natalitete v Španiji med letoma 1967 in 1998

zmanjšala za več kot polovico (iz 20,8 promila na 9,2 promila). Po letu 1998 pa je bil opazen rahel trend navzgor v gibanju stopnje natalitete Španije. Tako je leta 2000 znašala 9,9 promila, v letu 2002 pa je že bila višja od 10 promilov, znašala je 10,1 promila. Glede na podatke iz leta 2005 se je trend rasti natalitete nadaljeval. V omenjenem letu je stopnja natalitete znašala 10,7 promila, povišanje stopnje natalitete pa je vidno tudi v letu 2006, v katerem je dosegla 10,9 promila. Spreminjanje splošne stopnje natalitete v Španiji v obdobju med leti 1975 in 2006 prikazuje Slika 5.

Slika 5: Splošna stopnja natalitete v Španiji v obdobju med leti 1975 in 2006

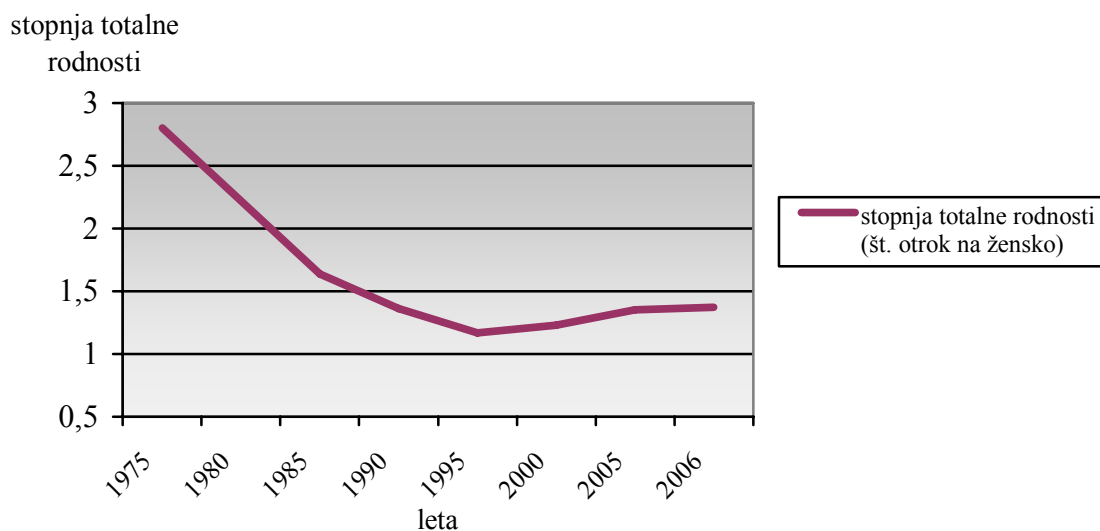
Vir: Anuario Estadístico de España 2007, 2007, str. 80; Lasten prikaz.

Stopnje natalitete so po posameznih avtonomnih regijah različno visoke. V nekaterih presegajo 10 promilov, v drugih pa se nahajajo daleč pod 10 promili. Po letu 1998, ko se je začela nataliteta v Španiji povečevati, so vse avtonomne regije beležile porast stopnje natalitete. Porast pa ni bil v vseh regijah enakomeren, saj je v nekaterih hitreje naraščal, v drugih pa počasneje. Po podatkih Španskega statističnega urada je bila v letu 2006 regija z najvišjo stopnjo natalitete Murcia, kjer je znašala 13,4 promila. Sledijo ji regije Madrid, Andaluzija, Balearski in Kanarski otoki, Katalonija in Valencia, kjer je nataliteta povsod presegala 10 promilov. Stopnje natalitete, nižje od 10 promilov, pa so imele regije Asturija, Kastilja-León, Extremadura, Baskija in Galicija. Regija z najnižjo stopnjo natalitete je bila po podatkih iz leta 2006 Asturija, kjer je znašala le 7,3 promila. V primerjavi z regijo Murcia, kjer je bila stopnja natalitete najvišja, je to za skoraj polovico manj.

Med pomembne kazalce rodnosti uvrščamo tudi stopnjo totalne rodnosti, ki nam pove število otrok, ki jih v povprečju rodi ena ženska v svoji rodni dobi, ob predpostavki, da je doživela 49. leto starosti. Kazalnik se pogosto uporablja kot kazalnik obnavljanja prebivalstva. Vrednost stopnje totalne rodnosti 2,1 pomeni enostavno reprodukcijo. Višje vrednosti od 2,1 pomenijo razširjeno, nižje pa zoženo reprodukcijo prebivalstva (Malačič, 2000, str. 86). Iz Tabele 6 v prilogi je razvidno, da je znašala stopnja totalne rodnosti v Španiji sredi

sedemdesetih let 2,80, kar pomeni, da je ženska v povprečju rodila 2,8 otroka. Ker je bil kazalec višji od 2,1, je to omogočalo razširjeno reprodukcijo prebivalstva. V letu 1980 se je kazalec glede na leto 1975 nekoliko znižal, vendar je bila še vedno omogočena vsaj enostavna reprodukcija prebivalstva. Stopnja totalne rodnosti je nato od leta 1980 do leta 1998 vztrajno padala in je v letu 1998 tudi dosegla najnižjo vrednost, ko je ženska rodila samo še 1,15 otroka. Od leta 1998 dalje pa se stopnja totalne rodnosti v Španiji počasi povečuje. Tako je leta 2006 ženska v povprečju rodila 1,38 otroka. Kljub povečevanju stopnje totalne rodnosti v Španiji pa še vedno ni zagotovljena enostavna reprodukcija prebivalstva, saj se kazalec še vedno nahaja pod 2,1, kar pomeni zoženo reprodukcijo. V letu 2006 je bilo število živorojenih otrok 482.957, kar je v primerjavi z 669.378 živorojenimi leta 1975 za kar 27,8 odstotka manj.

Slika 6: Stopnja totalne rodnosti v Španiji v obdobju med leti 1975 in 2006

Vir: Instituto Nacional de Estadística, 2008; Lasten prikaz.

4.1.2 Poročnost in razveznost

Z izrazom poročnost običajno označujemo nastajanje trajnejših skupnosti oseb nasprotnega spola. Z rojstvom otroka se te skupnosti spremenijo v družine. Poročnost je povezana s sklepanjem zakonske zveze, ki je pravno priznana in v skladu s pravnimi predpisi sklenjena zveza med osebama nasprotnega spola. V današnjem času pa se pojavlja čedalje več parov, ki se odločajo za skupno življenje v izvenzakonski skupnosti. Ti pari se pravno formalno ne poročajo, se pa drugače obnašajo kot poročeni pari, zato vse več držav pravno bolj ali manj izenačuje ti dve obliki. Problem, ki se pojavlja pri izvenzakonskih skupnostih je ta, da jih je težje statistično zajeti in strokovno raziskati. Širi se tudi skupno življenje partnerjev istega spola. Španija je ena izmed prvih držav, ki dopušča istospolne zakonske zveze. Skupnost lahko po določenem času tudi razpade. V tem primeru govorimo o razveznosti in ovdovelosti (Malačič, 2000, str. 9, 63).

V skoraj celotnih devetdesetih letih je število porok v Španiji rahlo upadalo. Iz novejših podatkov pa je razvidno, da se ta padec števila porok od leta 1996 dalje umirja. Tako so v letu 2003 v Španiji zabeležili 212.300 porok, splošna stopnja poročnosti pa je znašala 5,1 promila, kar pomeni 5,1 poroke na 1000 prebivalcev. V letu 2004 se je število sklenjenih zakonskih zvez še povečalo. Zabeleženih je bilo 216.149 porok. V letu 2006 pa je bil opazen upad porok, saj je bilo v omenjenem letu sklenjenih 203.453 zakonskih zvez, splošna stopnja poročnosti pa je znašala 4,7 promila. Če v omenjenem letu upoštevamo še vse tiste zakonske zveze, ki so bile sklenjene med istospolnima partnerjema, teh je bilo skupaj 4.313, število porok narase na 207.766.

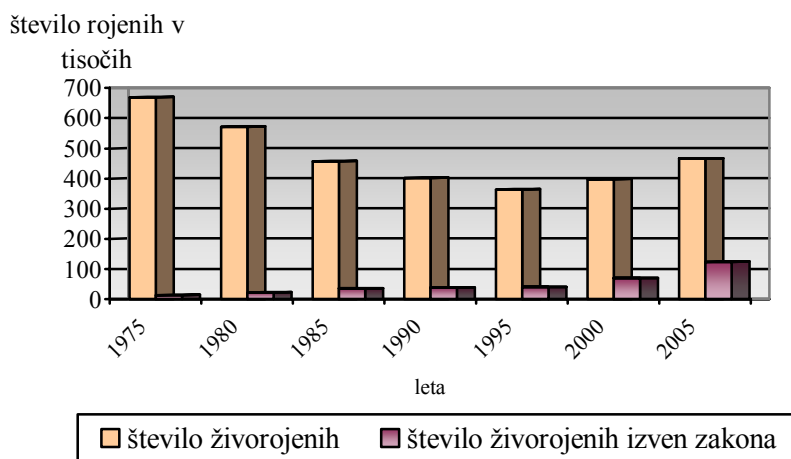
Vse od začetka osemdesetih let se povečuje tako povprečna starost žensk kot tudi povprečna starost moških ob sklenitvi prve zakonske zveze. Leta 1980 je znašala povprečna starost ob prvi poroki za žensko 23,5 let, za moškega pa 25,9 let. V letu 1990 se je povprečna starost ob poroki zvišala za oba spola in je bila tako pri ženskah 25,6 leta, pri moških pa 27,8 leta. Trend zviševanja starosti ob sklenitvi prve zakonske zveze se je nadaljeval v devetdesetih letih 20. stoletja in se nadaljuje tudi v začetku 21. stoletja. Tako je povprečna starost v letu 2003 za ženske znašala že 28,8 leta, pri moških pa je ta dosegla 30,6 leta. Po podatkih iz leta 2005 pa je povprečna starost ob sklenitvi zakonske zveze za ženske znašala 29,3 leta, za moške pa 31,2 leta (Recent Demographic Developments in Europe 2005, 2006; Instituto Nacional de Estadística, 2008).

Večina porok se v Španiji sklepa v biološko najbolj ugodnem času za povečevanje družine tako pri ženskah kot tudi pri moških, to je v obdobju nekje med 20 in 30 leti. Po podatkih iz leta 2005 je bilo med vsemi ženskami, ki so se poročile v tem letu, kar 71,6 odstotka takih, ki so zakonsko zvezo sklenile v starostnem obdobju med 25 in 35 let, moških, ki so se poročili v tem istem starostnem razponu, pa je bilo 69 odstotkov (Anuario Estadístico de España 2007, 2007, str. 74). Za več podatkov o porokah v Španiji glej Tabele 9, 10 in 11 v prilogi.

V Španiji se je v preteklosti večina otrok rodila v zakonu. Delež otrok, rojenih v zakonu, je presegal 90 odstotkov. Tako se je na primer leta 1975 kar 98 odstotkov vseh otrok rodilo poročenim staršem. Vse od sredine sedemdesetih let 20. stoletja dalje pa v Španiji narašča število otrok, rojenih izven zakona. Ta trend je še posebej opazen v zadnjih nekaj letih. Tako je leta 1995 delež otrok, rojenih v zakonu, že padel pod 90 odstotkov in je znašal 88,9 odstotka, leta 2000 pa je znašal 82,3 odstotka. Po zadnjih podatkih iz leta 2005 je viden močan upad rojstev v zakonu. V letu 2005 je bil delež otrok, rojenih poročenim staršem, samo še 73,4 odstotka, izven zakona se je rodilo kar 26,6 odstotka otrok. Število otrok, rojenih izven zakona, se je tako v letu 2005 glede na leto 2000 povečalo za 75,7 odstotka (iz 70.529 v letu 2000 na 123.938 v letu 2005). To povečevanje števila rojenih izven zakonske zveze je vidno v vseh španskih avtonomnih regijah. Glede na podatke iz leta 2000 je bila regija z najvišjim deležem rojenih izven zakona Kanarski otoki, kjer se je rodilo kar 30 odstotkov takih otrok. Sledijo Balearski otoki, Katalonija in Madrid. Kljub temu povišanju števila rojenih izven zakona se v Španiji tako kot v večini drugih držav večina otrok še vedno rodi v zakonu.

(Anuario Estadístico de España 2007, 2007, str. 79; Tendencias demográficas durante el siglo XX en España, 2004, str. 125, 126).

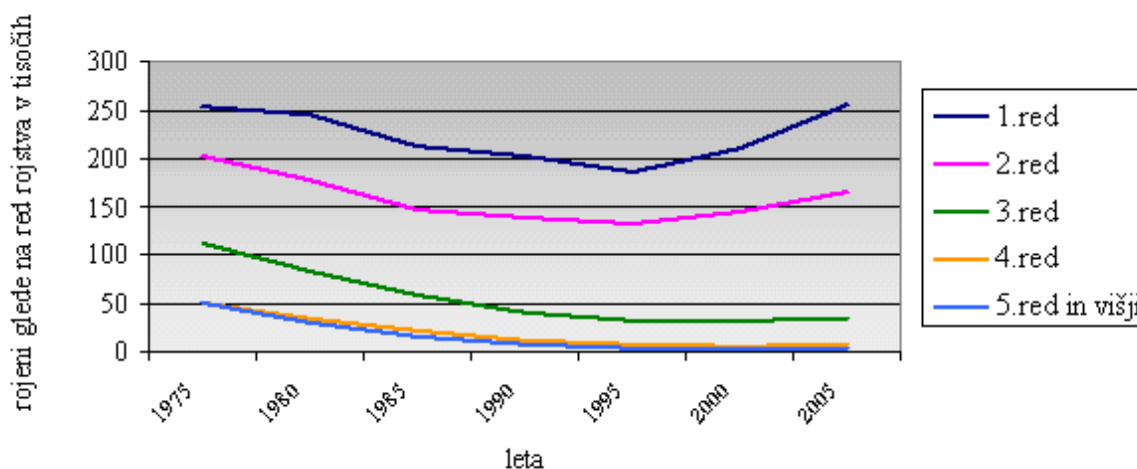
Slika 7: Število živorojenih in rojeni izven zakona v Španiji v obdobju med leti 1975 in 2005

Vir: Anuario Estadístico de España 2007, str. 79; Lasten prikaz.

S poroko in rojstvom otroka pride do nastanka družine. Družina je opredeljena kot enota, ki nastane v procesu biološke reprodukcije prebivalstva in temelji na zvezi partnerjev in na sorodstveni zvezi. V ožjem smislu je družina sestavljena iz zakonskega para in njunih otrok (Malačič, 2000, str. 9). V Tabeli 13 v prilogi je prikazano število rojstev in delež rojenih po redu rojstva v Španiji med leti 1975 in 2005. Iz podatkov je razvidno, da se je opazno zmanjšalo število družin s tremi ali več otroki. V letu 1975 je bilo v Španiji med živorojenimi 37,9 odstotka otrok prvega, 30,1 odstotek drugega, 16,6 odstotka tretjega, 7,8 odstotka četrtega in 7,6 odstotka petega in višjega reda.

Slika 8: Število rojenih glede na red rojstva v Španiji v obdobju med leti 1975 in 2005

Vir: Instituto Nacional de Estadística, 2008; Lasten prikaz.

Ob pogledu na podatke iz leta 2000 pa vidimo, da se je v primerjavi z letom 1975 med vsemi živorojenimi povečal delež otrok prvega in drugega reda, delež otrok tretjega in višjih redov pa zmanjšal. Tako je v letu 2000 delež otrok prvega reda znašal 53 odstotkov, delež otrok drugega reda 36,3 odstotka, tretjega reda 8,1 odstotka, četrtega reda 1,6 odstotka in petega in višjega reda 0,9 odstotka. Delež otrok prvega reda je tako v tem letu zajemal več kot polovico vseh rojstev, delež otrok drugega reda pa več kot tretjino. V letu 2005 se je delež otrok prvega reda še nekoliko povečal in je znašal 54,6 odstotka vseh rojenih otrok. Delež otrok drugega, tretjega in petega in višjega reda se je nekoliko znižal, medtem ko je delež rojenih otrok četrtega reda ostal nespremenjen. Na podlagi teh ugotovitev lahko rečemo, da je prebivalstvo Španije tipično maltuzijansko prebivalstvo, v katerem prevladuje model družine z enim do dvema otrokoma.

Zakonska zveza in družina lahko razpadeta z razvezo ali s smrtjo enega od partnerjev. V današnjih razvitih državah so razveze mnogo pomembnejša oblika razbitja zakonske zveze kot ovdovelost. To je posledica velikega znižanja smrtnosti v času demografskega prehoda (Malačič, 2000, str. 74-75). Število ločitev v Španiji neprestano narašča, odkar je bil v letu 1981 sprejet zakon o ločitvah. V obdobju šestih mesecev po sprejetju zakona je bilo zabeleženih 9.500 ločitev, splošna stopnja razveznosti pa je v tem istem obdobju znašala 0,3 promila. Leta 1982 je število ločitev že doseglo število 20.000, ustrezna splošna stopnja razveznosti pa je znašala 0,6 razvez na 1000 prebivalcev. Med leti 1981 in 1989 je znašalo povprečno letno število ločitev 20.000, splošna stopnja razveznosti pa je v tem obdobju znašala 0,5 razvez na 1000 prebivalcev, z rahlim povečevanjem od leta 1985 dalje. Število ločitev se je v letu 2004 povzpelo na 53.000, to je znašalo 1,2 razvezi na 1000 prebivalcev. Do leta 1994 je število spornih ločitev, pri katerih je eden izmed partnerjev zahteval ločitev in ni bilo obojestranske želje po ločitvi, presegal število ločitev, pri katerih sta se oba partnerja zavestno odločila za razvezo. Od leta 1995 dalje pa v vseh avtonomnih španskih regijah prevladujejo predvsem ločitve, pri katerih se oba partnerja strinjata glede ločitve. V letu 2003 je bilo število ločitev za 9 odstotkov višje kot v letu 2002 in za kar 17 odstotkov višje kot v letu 2001. Ob popisu leta 1991 je bilo 221.000 sklenitev zakonskih zvez, to število pa se je v letu 2001 opazno povečalo in doseglo 564.000 sklenjenih zakonskih zvez. V letu 2002 in v nadaljnjih letih se pričakujejo nova zviševanja števila sklenjenih zakonskih zvez. (Recent Demographic Developments in Europe 2005, 2006; Tendencias demográficas durante el siglo XX en España, 2004, str. 165-170, 182-189).

4.1.3 Kontracepcija in splav

V času prehoda od naravne k načrtovani rodnosti se v družbi oblikuje načrtovanje družine. V današnjih razvitih državah sveta se ljudje zavestno odločajo o tem, kdaj in koliko otrok bodo imeli. Rojstva načrtujejo s pomočjo uporabe kontracepcijskih sredstev in splava. Do splošne razširjenosti načrtovanja družine je prišlo v času demografskega prehoda, saj so se v tem času razvila zelo učinkovita sodobna sredstva kontracepcije. Pred tem pa so le redki poznali in uporabljali sredstva kontrole rojstev (Malačič, 2000, str. 111-114).

Načrtovanje družine ob uporabi učinkovitih kontracepcijskih sredstev spoštuje eno izmed najpomembnejših človekovih pravic, to je svobodno odločitev glede števila otrok, ki jih ljudje želijo imeti. V Španiji je postala uporaba kontracepcijskih sredstev legalna in nekazniva po sprejetju zakona imenovanega Ley despenalizadora de los anticonceptivos oktobra leta 1978. Od tega leta dalje je opazno postopno povečevanje uporabe le teh. Obstaja več dejavnikov, ki vplivajo na pogostost uporabe kontracepcijskih sredstev med ljudmi v določeni državi. Med dejavniki pa lahko izpostavimo predvsem dva in sicer dostopnost kontracepcijskih sredstev in osveščenost ljudi glede uporabe le teh. V razvitih državah, med katere spada tudi Španija, večina načrtovane rodnosti sloni na uporabi kontracepcijskih sredstev, ki so zelo uporabna pri preprečevanju nezaželene nosečnosti in tudi za zmanjšanje števila splavov kot posledice le te.

Od leta 1997 se v Španiji vsaki dve leti izvajajo ankete glede uporabe kontracepcijskih sredstev med žensko populacijo v starosti med 15 in 49 leti. Glede na podatke, pridobljene z anketami med leti 1997 in 2003, lahko rečemo, da se je delež žensk v starostnem obdobju med 15 in 49 leti, ki so uporabljale katerokoli obliko moderne kontracepcije povečal. Iz 55,6 odstotka, kolikor je ta delež znašal v letu 1997, se je leta 2003 povzpela na 71,2 odstotka. V letu 2003 je bilo samo 28,8 odstotka Špank starih med 15 in 49 leti, ki niso uporabljale nobene zaščite, bodisi zaradi želje po otroku ali pa zavestne odločitve o tveganju. Delež žensk v Španiji, ki ne uporabljajo nobene kontracepcije, se ne razlikuje veliko od tega deleža v nekaterih drugih razvitih državah.

V Španiji je najpogosteje uporabljeno kontracepcijsko sredstvo kondom, delež uporabe tega kontracepcijskega sredstva je v letu 2003 znašal 35,7 odstotka. V proučevanem obdobju med leti 1997 in 2003 se je pri uporabi tega zaščitnega sredstva kazal rastoči trend, z 21,0 odstotka v letu 1997 je uporaba narasla na 35,7 odstotka v letu 2003. Tako visok delež uporabe kondoma kot kontracepcijskega sredstva v Španiji je predvsem posledica različnih aktivnosti za osveščanje prebivalcev glede uporabe tega kontracepcijskega sredstva, in sicer ne samo za preprečevanje neželene nosečnosti ampak tudi za preprečevanje širjenja spolno nalezljivih bolezni. Uporaba hormonske kontracepcije kaže rahlo povišanje skozi leta, vendar ostaja delež uporabe še vedno zelo nizek v primerjavi z nekaterimi drugimi razvitimi državami. V Španiji je leta 2003 delež žensk med 15 in 49 letom, ki so uporabljale hormonsko kontracepcijo, znašal 18,3 odstotka, v Franciji pa je delež uporabe te vrste kontracepcije v letu 1994 znašal 36 odstotkov. Delež Špank, ki se zateče h kirurški sterilizaciji, se je v obdobju med leti 1997 in 2003 obdržal na približno enaki ravni, med 5 in 7 odstotki. Kljub povečanju števila žensk, ki se poslužujejo učinkovitih metod moderne kontracepcije, pa obstaja določeno število žensk, ki se še vedno zateka k uporabi manj učinkovitih metod kontracepcije, kot so naravne metode in prekinjen odnos.

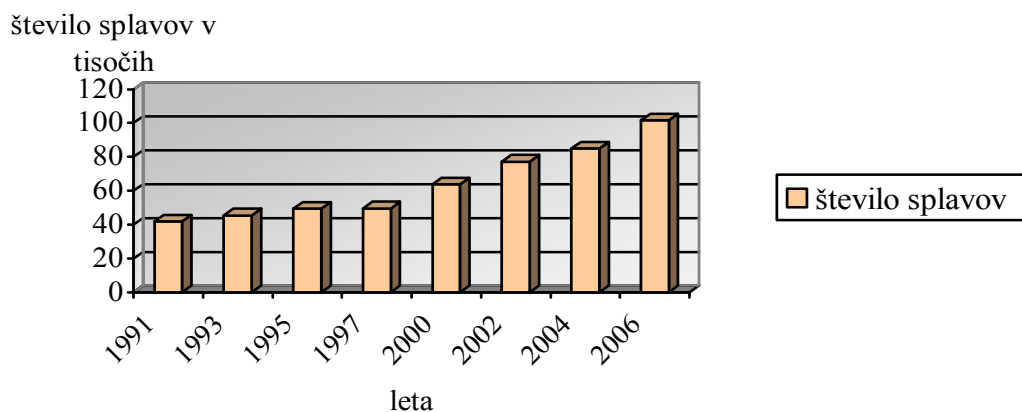
Glede na ankete, izvedene v obdobju med leti 1997 in 2003, lahko rečemo, da je uporaba učinkovitih metod kontracepcije med ženskami v Španiji v starosti med 15 in 49 leti dokaj podobna uporabi le teh v drugih razvitih državah (Lete Lasa, 2005, str. 7-17). Kljub vse večjemu številu žensk, ki uporabljajo kontracepcijska sredstva, se število splavov v Španiji iz

leta v leto naglo povečuje. Potrebno bi bilo poleg aktivnosti za obveščanje mladih glede uporabe kondoma oblikovati še dodatne akcije, namenjene osveščanju mladih o dvojni zaščiti; uporaba kondoma predvsem za zaščito pred spolno prenosljivimi boleznimi v kombinaciji s hormonsko kontracepcijo za učinkovitejše preprečevanje nezaželene zanositve.

Vse pogostejši so primeri, ko nosečnost ni zaželena. Ženska jo lahko prepreči z uporabo ustrezne kontracepcije ali pa v primeru zanositve to nosečnost prekine s splavom. Splav ali abortus je izraz, ki se uporablja za prekinitve nosečnosti in je lahko spontani ali umetni. Na splav imajo v različnih državah sveta različne poglede. Danes je v veliko državah umetni splav popolnoma legalen in dostopen na zahtevo ženske, v drugih pa je dopusten samo v določenih primerih, in sicer če je na primer ogroženo življenje ženske, ob posilstvu, v primeru ogrožanja fizičnega in psihičnega zdravja ženske. Obstajajo pa tudi države, kot so na primer Čile, Andora, Filipini, kjer je splav popolnoma ilegalen in kazniv. Na svetu živi 62 odstotkov celotne ženske populacije v državah, v katerih je umetni splav legalen, 25 odstotkov žensk pa živi v državah, kjer je splav strogo prepovedan ali dovoljen le v primeru, da je ogroženo materino življenje.

V Španiji je bil splav delno legaliziran leta 1985. V zakonu, ki je legaliziral splav, je določeno, da je prekinitve nosečnosti mogoča le v treh primerih. V primeru, da je zaradi nosečnosti ogroženo materino zdravje ali celo življenje, v primeru posilstva (do 12 tedna nosečnosti) in v primeru nepravilnega razvoja zarodka (do 22 tedna nosečnosti). Splav na željo ženske in splav zaradi socialno-ekonomskih razlogov pa je v Španiji še vedno ilegalen. Od leta 1985 dalje je opazno neprekinjeno povečevanje števila splavov v Španiji, kar je lepo razvidno iz Slike 8.

Slika 8: Število splavov v Španiji v obdobju med leti 1991 in 2006

Vir: Interrupción Voluntaria del Embarazo, 2007, str. 17; Lasten prikaz.

V začetku devetdesetih let je bilo v Španiji opravljenih okoli 40.000 splavov, v letu 2006 pa je število teh že preseglo število 100.000. Opravljenih je bilo 101.592 splavov. V letu 2006 je tako vsaka izmed sto žensk v starosti med 15 in 44 let splavila. Od vseh žensk, ki so v letu

2006 splavile, je bilo največ tistih v starostnem obdobju med 20 in 24 leti. Na podlagi podatkov o številu splavov med leti 1985 in 2006 lahko ocenimo, da je število otrok, ki se zaradi splava v tem obdobju niso rodili, presehalo milijon, saj moramo upoštevati dejstvo, da vsi opravljeni splavi niso registrirani. Najpogostejši vzrok, ki ga Španke navajajo kot razlog za splav, je predvsem nevarnost, ki jo nosečnost pomeni za njihovo fizično in psihično zdravje. Delež prekinitev nosečnosti, za katere je bil naveden ta razlog, se je gibal okoli 98 odstotkov.

4.2 SMRTNOST

Smrtnost je tisti demografski proces, za katerega se je demografija najprej začela zanimati. Smrt je definirana kot proces, v katerem prenehajo delovati posamezni organi in funkcije človeškega telesa, demografska statistika pa jo definira kot nastop trajne odsotnosti kakršnegakoli znaka življenja. Ker je smrt neizogiben in neponovljiv dogodek, jo je enostavneje proučevati kot ostale demografske pojave. Rojstvo v državi predstavlja pozitivno komponento gibanja prebivalstva, smrtnost pa negativno. Smrtnost je negativna komponenta zato, ker povzroča zmanjševanje števila prebivalcev v državi. Na smrtnost prebivalstva vplivata predvsem starost in spol. Drugi dejavniki, ki še vplivajo na smrtnost, so na primer zakonski stan, aktivnost, brezposelnost, poklic, dejavnost, izobrazba, narodnost, rasna pripadnost. Smrtnost prebivalstva je v posameznem letu bolj odvisna od splošnih razmer v tem letu (epidemije, vojne, lakote, konkretne higienske razmere, vremenske ujme) kakor od preteklih akumuliranih dejavnikov smrtnosti med prebivalstvom. V današnjih razvitih državah je smrtnost žensk v vseh starostnih razredih nižja od smrtnosti moških. Dejavnike, ki vplivajo na smrtnost, delimo najpogosteje na endogene in eksogene. Prvi se porajajo znotraj človeškega organizma, drugi pa so posledica delovanja zunanjega okolja. Medtem ko so endogeni dejavniki biološko pogojeni in tesno povezani s starostjo, spolom in procesom individualnega staranja, so eksogeni dejavniki povezani s fizičnim in družbenim okoljem posameznika in celotnega prebivalstva. Skupino eksogenih dejavnikov pa lahko še naprej razdelimo na dejavnike fizičnega in družbenega okolja. Posamezni dejavniki so med seboj tesno prepleteni. Najprimernejši kazalnik za primerjavo smrtnosti med prebivalci je življenjsko pričakovanje ob rojstvu (Malačič, 2000, str. 119-122, 126, 153).

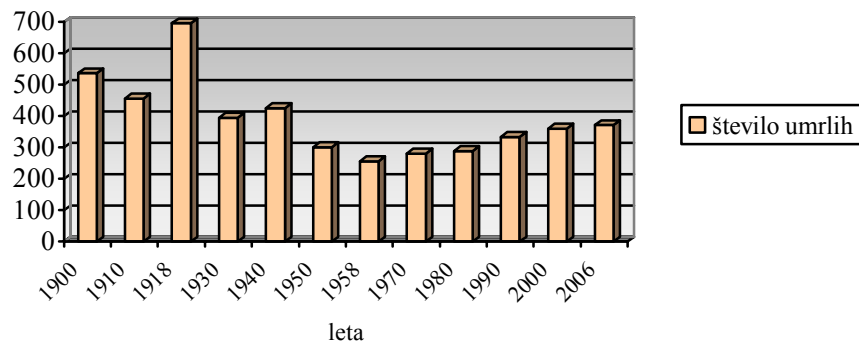
4.2.1 Kazalci smrtnosti

Med kazalci za analizo smrtnosti je za izračun najenostavnejša splošna stopnja smrtnosti. Opremljena je kot razmerje med številom umrlih in srednjim številom prebivalstva v določenem letu. Ta kazalec je bistveno odvisen od starostne strukture prebivalstva in zato ni primeren za izvajanje meddržavnih primerjav. Pri prebivalstvih s staro starostno strukturo je kazalec splošne stopnje smrtnosti bistveno višji kot pri prebivalstvih z mlado (Malačič, 2000, str. 122; Bregar et al., 2002, str. 13).

Smrtnost se je v Španiji skozi dvajseto stoletje občutno spreminjala. Od začetka pa vse do šestdesetih let 20. stoletja se je smrtnost v Španiji postopoma zniževala. Z okoli 500.000 umrlih na leto v začetku prejšnjega stoletja se je znižala na nekaj več kot 250.000 do konca petdesetih let prejšnjega stoletja. Od šestdesetih let prejšnjega stoletja dalje pa število umrlih na leto iz leta v leto vztrajno narašča, tako da je število umrlih ob koncu 20. stoletja znašalo približno 360.000 oseb na leto, kar je za okoli 100.000 več kot na začetku šestdesetih let 20. stoletja. Vzrok temu povišanju smrtnosti je predvsem staranje prebivalstva Španije. Trend poviševanja smrtnosti je viden tudi na začetku 21. stoletja. To postopno zviševanje smrtnosti v zadnjih letih je posledica občutnega znižanja splošne stopnje smrtnosti sredi prejšnjega stoletja in povišanja pričakovane življenjske dobe. S tem, ko se je zmanjšala smrtnost in povečala pričakovana življenjska doba, se je čas smrti za določeno število oseb prestavil v kasnejše obdobje. In te "prestavljene" smrti so tiste, ki po določenem obdobju vodijo v rast splošne stopnje mortalitete. In ravno to se v zadnjih letih dogaja v Španiji, kjer beležijo rahlo rast smrtnosti. Spreminjanje števila umrlih v Španiji je lepo razvidno iz slike 9. Tu lahko vidimo, da je bilo največje število umrlih v prejšnjem stoletju zabeleženo v letu 1918 in je znašalo 695.758 oseb. Splošna stopnja mortalitete je v tem letu znašala 33,21 promila. Poglavitni vzrok za tako veliko število smrti v tem letu je bila epidemija gripe, ki je pustošila po Španiji. Najmanj umrlih pa je bilo leta 1958, v katerem je umrlo 255.900 ljudi. Splošna stopnja smrtnosti za to leto je znašala 8,63 umrlih na 1000 prebivalcev.

Slika 9: Število umrlih v Španiji v izbranih letih obdobja 1900-2006

število umrlih v tisočih

Vir: Anuario Estadístico de España 2007, 2007, str. 78; Lasten prikaz.

V letu 2006 je v Španiji umrlo 371.478 oseb, kar je za 15.877 oseb manj kot v letu 2005. Splošna stopnja smrtnosti je leta 2006 znašala 8,43 umrlih na 1000 prebivalcev in je bila nižja kot v letu 2005, v katerem je znašala 8,9 umrlih na 1000 prebivalcev. Vse od leta 1958, ko je splošna stopnja smrtnosti v Španiji zopet pričela počasi naraščati, se le ta giblje med 7,6 in 9,3 promila. Pri primerjavi splošne stopnje umrljivosti po spolu lahko opazimo občutno razliko med smrtnostjo moških in smrtnostjo žensk. Razlike med smrtnostjo moških in žensk v vseh letih kažejo izrazito višjo smrtnost pri moških.

4.2.2 Smrtnost dojenčkov

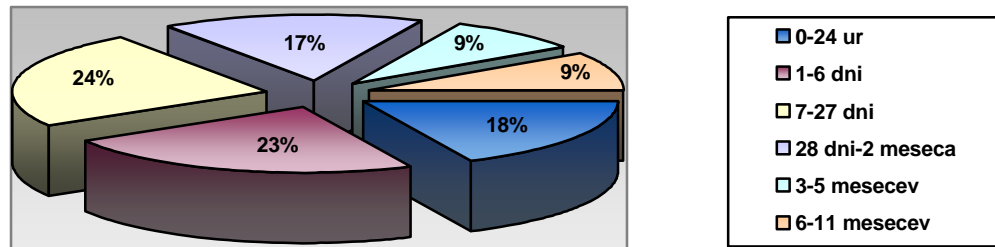
Smrtnost dojenčkov se nanaša na živorojene otroke, ki so umrli pred dopolnjenim prvim letom starosti. V razvitih državah je smrtnost dečkov že v prvem letu starosti višja od smrtnosti deklic. Pomembna je tudi razporeditev smrti dojenčkov skozi prvo leto življenja, ki je posledica dveh različnih skupin vzrokov smrti. V prvi skupini so endogeni vzroki smrti, ki prevladujejo v prvih dneh in tednih otrokovega življenja in so povezani s potekom nosečnosti, z genetskimi dejavniki in vrsto drugih dejavnikov, ki delujejo znotraj materinega telesa. V drugi skupini pa najdemo eksogene vzroke smrti, ki prevladujejo v kasnejših tednih dojenčkovega življenja in so predvsem rezultat družbenoekonomskega in drugega okolja v katerem dojenček živi. Pri proučevanju smrtnosti dojenčkov je pomembna tudi delitev smrtnosti na neonatalno in postneonatalno smrtnost. Prva zajema smrtnost v prvih 27 dneh življenja, druga pa smrtnost v preostalem delu leta. Za razvite države na splošno velja, da je neonatalna smrtnost višja od postneonatalne. Neonatalno smrtnost je bistveno težje znižati kot postneonatalno. Smrtnost dojenčkov se uporablja kot pokazatelj kvalitete zdravstvenih storitev (Malačič, 2000, str. 123-124).

Smrtnost dojenčkov v Španiji in v ostalih razvitih državah se je času 20. stoletja močno znižala. V letu 1900 je v Španiji smrtnost dojenčkov znašala kar 204 smrti na 1000 živorojenih otrok, v letu 1975 pa je dosegla vrednost 18,9 promila. Zniževanje smrtnosti dojenčkov se je od leta 1975 dalje še naprej nadaljevalo, tako da je v letu 2000 stopnja smrtnosti dojenčkov znašala le še 4,4 smrti na 1000 živorojenih otrok. V letu 2006 so v Španiji umrli 1.704 dojenčki, stopnja smrtnosti dojenčkov pa je v tem letu znašala 3,5 umrlih novorojenčkov na 1000 živorojenih otrok. Obstajajo različni vzroki, zaradi katerih umirajo dojenčki. V Španiji je leta 2006 največ dojenčkov, kar 52,3 odstotka, umrlo zaradi posledic, ki so nastopile takoj po porodu, 27,3 odstotka jih je umrlo zaradi kongenitalnih anomalij, ostalih 20,4 odstotka dojenčkov pa je umrlo zaradi drugih vzrokov.

Glede na čas, po katerem so dojenčki umrli, lahko iz Slike 10 vidimo, da je največje število dojenčkov, in sicer 408, umrlo v času od sedem do sedemindvajset dni po rojstvu. Delež teh je znašal 24 odstotkov. 23 odstotkov vseh umrlih dojenčkov ali 395 dojenčkov je umrlo v času od 1 do 6 dni po rojstvu. V času do 24 ur po rojstvu je umrlo 310 dojenčkov ali 18 odstotkov vseh umrlih dojenčkov. V obdobju od 28 dni do 11 mesecev je skupaj umrlo 591 dojenčkov ali 35 odstotkov vseh dojenčkov. 17 odstotkov ali 283 dojenčkov je umrlo v obdobju od 28 dni do 2 mesecev, 149 ali 9 odstotkov v obdobju od 3 do 5 mesecev, 159 ali 9 odstotkov pa v obdobju od 6 do 11 mesecev. V neonatalnem obdobju, to je do 27 dneva življenja, je umrlo 1.113 dojenčkov ali 65 odstotkov vseh dojenčkov, ki so umrli v letu 2006 pred dopolnjenim enim letom starosti. Od tega je bilo 642 dečkov, to je 57,7 odstotka vseh neonatalnih smrti. 35 odstotkov smrti pa je nastopilo v postneonatalnem obdobju. Kot vidimo, v neonatalnem obdobju nastopi občutno več smrti kot v postneonatalnem. Vzrok tega je, da na neonatalno smrtnost vplivajo predvsem notranji dejavniki. Glavni vzroki za nastop neonatalne

smrti so predvsem prirojene bolezni, prezgodnje rojstvo in pa zapleti, povezani s porodom, nanje pa je težko vplivati z izboljšanim zdravstvenim varstvom.

Slika 10: Deleži umrlih dojenčkov po starosti v Španiji leta 2006

Vir: Instituto Nacional de Estadística, 2008; Lasten prikaz.

4.2.3 Življenjsko pričakovanje ob rojstvu

Življenjsko pričakovanje ob rojstvu je kazalnik smrtnosti, ki je najprimernejši za primerjavo smrtnosti med različnimi prebivalstvi. Kazalnik življenjsko pričakovanje nam pove, koliko let življenja lahko v povprečju še pričakuje oseba stara x let. Najpomembnejša je vrednost e_0 ali življenjsko pričakovanje ob rojstvu, saj je najbolj sintetičen kazalnik smrtnosti prebivalstva. Povedano z drugimi besedami: srednje trajanje življenja ob rojstvu nam pove, koliko let življenja lahko v povprečju pričakuje novorojenček ob pogoju, da bo v vsem svojem življenju izpostavljen zakonitostim umiranja, ki veljajo v določenem obdobju (Malačič, 2000, str. 122, 132; Knap, 2002, str. 26).

Življenjsko pričakovanje ob rojstvu se v Španiji skozi leta rahlo podaljšuje, čemur je vzrok predvsem napredek v zdravstvu (uporaba modernih metod zdravljenja), socialno-ekonomski napredek (višji prihodek, boljša izobrazba) in spremembe v življenjskem slogu, kot so na primer opuščanje kajenja, zmerno pitje alkohola, gibanje. Opazno narašča tudi razlika v življenjskem pričakovanju med moškimi in ženskami. V začetku 20. stoletja je bila razlika približno dve leti, ob koncu stoletja pa je že narasla na več kot sedem let, v zadnjih letih pa se ta razlika rahlo znižuje. V Španiji se je od leta 1991 življenjsko pričakovanje ob rojstvu v povprečju podaljšalo za več kot tri leta in je tako v letu 2005 znašalo povprečno 80,23 leta. Če vrednost življenjskega pričakovanja ob rojstvu iz leta 2005, ko je znašalo v povprečju 80,23 leta, primerjamo z življenjskim pričakovanjem ob rojstvu iz leta 1901, ko je posameznik ob rojstvu lahko pričakoval v povprečju 34,76 let življenja, vidimo, da se je življenjsko pričakovanje ob rojstvu v Španiji v obdobju med leti 1901 in 2005 v povprečju podaljšalo kar za 45,47 let. V obdobju med leti 1976 in 2005 pa se je življenjsko pričakovanje ob rojstvu v povprečju povečalo za 6,89 leta. To je bilo v povprečju povečanje za 2,30 leta na desetletje ali povprečno 0,24 leta v posameznem letu. Če gledamo življenjsko pričakovanje ob rojstvu po spolu vidimo, da je to za ženske višje kot za moške. Ta razlika glede na spol je v letu 2005

znašala 6,52 let v prid ženskam. V letu 2005 je po podatkih Španskega statističnega urada življenjsko pričakovanje ob rojstvu za moške znašalo v povprečju 76,96 let, za ženske pa 83,48 let. V letu 1976 je življenjsko pričakovanje ob rojstvu za moške znašalo v povprečju 70,40 let, za ženske pa 76,19 let. Ob primerjavi podatkov iz leta 2005 s podatki iz leta 1976 vidimo, da se je življenjsko pričakovanje ob rojstvu za moške v povprečju podaljšalo za 6,56 let, za ženske pa za 7,29 let. V preteklosti se je življenjsko pričakovanje ob rojstvu dokaj hitro podaljševalo, v zadnjih letih pa se je to podaljševanje nekoliko upočasnilo. Vzrok za to upočasnitev je ta, da se v zadnjih letih zmanjšuje predvsem smrtnost starejšega prebivalstva, kar ima manjši vpliv na spreminjanje življenjskega pričakovanja ob rojstvu. Pri starejšem prebivalstvu lahko opazimo izrazite spremembe v življenjskem pričakovanju ob rojstvu, saj se je to od leta 1981 do leta 2005 za moške, stare 65 let, v povprečju podaljšalo za 2,4 leta, za ženske iste starosti pa za 3,2 leti. Tako je leta 2005 moški, star 65 let, lahko v povprečju pričakoval še 17,19 let življenja, ženska iste starosti pa še 21,12 let življenja (glej Tabelo 17 v prilogi). Število let življenja, ki jih lahko človek v povprečju pričakuje ob rojstvu se povečuje v vseh španskih avtonomnih regijah. V letu 2005 so najdaljše življenje lahko pričakovali prebivalci regij La Rioja, Navarra, Madrid in Kastilja-León. V vseh teh štirih regijah je življenjsko pričakovanje ob rojstvu presegalo 81 let.

Tabela 2: Življenjsko pričakovanje ob rojstvu v Španiji v obdobju med leti 1901 in 2005

Leto	Skupaj	Moški	Ženske	Razlika med spoloma
1901	34,76	33,85	35,70	1,85
1951	62,10	59,81	64,32	4,51
1976	73,34	70,40	76,19	5,79
1981	75,62	72,52	78,61	6,09
1991	76,94	73,40	80,49	7,09
2001	79,44	76,07	82,82	6,75
2005	80,23	76,96	83,48	6,52

Vir: Instituto Nacional de Estadística, 2008.

V primerjavi z državami Evropske unije se je Španija v letu 2005 uvrščala med države z najvišjim življenjskim pričakovanjem ob rojstvu. Španke glede na povprečno število let življenja, ki ga lahko pričakujejo ob rojstvu, zasedajo drugo mesto med prebivalkami držav Evropske unije, takoj za Francozinjami. Francozinje ob rojstvu lahko v povprečju pričakujejo 83,82¹ let življenja, Španke pa 83,66² let življenja. Španci pa glede na življenjsko pričakovanje ob rojstvu zasedajo peto mesto, takoj za Švedi, Irci, Nizozemci, Italijani in Britanci (Notas de prensa, 2007, str. 5). Švedi lahko ob rojstvu pričakujejo v povprečju 78,49

¹ Podatki za leto 2004

² Predvidevanja Eurostata na podlagi podatkov iz leta 2005

let, Irci 77,29 let, Nizozemci 77,25 let, Italijani 77,12³ let, Britanci 77,08 let in Španci 76,98⁴ let.

4.2.4 Vzroki smrti

Človek umre zaradi tistih neposrednih razlogov, ki so vzroki za smrt. V razvitih državah dajejo podatke o vzrokih za smrt zdravniki in je zato statistika zanesljiva in dobro opravljena za razliko od nerazvitih držav, kjer te podatke dajejo v veliki večini laiki. Za podrobno proučevanje vzrokov smrti se uporablja mednarodna klasifikacija bolezni, poškodb in vzrokov smrti, za katero skrbi Svetovna zdravstvena organizacija. Po IX. reviziji mednarodna klasifikacija vzrokov smrti deli vzroke smrti na najvišji ravni v 17 glavnih skupin in dodatno skupino zunanjih vzrokov poškodb in zastrupitev. Od leta 1999 pa je v uporabi tudi že X. revizija, v kateri se vzroki smrti delijo na 20 velikih skupin. Pogosto pa se uporablja kar skrajšana oblika klasifikacije vzrokov smrti, ki vsebuje le pet skupin. Te skupine so nalezljive in parazitalne bolezni in bolezni dihal, novotvorbe, bolezni obtočil, nasilne smrti in ostalo, kamor se uvršča vrsta pomembnih bolezni, kot so na primer sladkorna bolezen, gripa, pljučnica, bronhitis in podobno. Osnovni kriterij za oblikovanje teh skupin je bila odpornost bolezni proti napredku medicine in ukrepom zdravstvene politike. Rezultati raziskav so pokazali, da je struktura vzrokov smrti v nekem prebivalstvu odvisna od družbene in gospodarske razvitosti države ali regije, v kateri živi prebivalstvo (Malačič, 2000, str. 151, 152).

Mladi ljudje umirajo zaradi drugačnih vzrokov kot stari. Primerjava vzrokov smrti po starosti v Španiji pokaže, da pri dojenčkih prevladuje endogena smrt. Do tridesetega leta pri ženskah in do štiridesetega leta pri moških so najpomembnejši vzroki smrti nesreče. Pri ženskah se nato po tridesetem letu starosti kot glavni vzroki smrti pojavljajo tumorji, katerim sledijo bodisi nesreče ali bolezni obtočil in dihal. Pri moških pa od štiridesetega leta dalje prevladujejo tumorji, katerim sledijo bolezni obtočil. Novotvorbe ostajajo prevladujoč vzrok smrti tja do osemdesetega leta pri moških in do sedemdesetega leta pri ženskah, potem pa jih na prvem mestu zamenjajo bolezni obtočil.

4.2.5 Razvoj vzrokov smrti v Španiji v preteklosti in vzroki smrtnosti danes

Globalni razvoj vzrokov smrti skozi 20. stoletje se ujema z modelom epidemiološke tranzicije, ki jo je opisoval Abdel Omran. Na začetku prejšnjega stoletja je struktura smrtnosti glede na vzroke ustrezala strukturi družbe, ki se nahaja v drugi fazi prehoda, v kateri so že izginile velike ciklične krize smrtnosti, povezane z lakoto in epidemijami. Prevladovale so nalezljive bolezni. V zadnji tretjini 20. stoletja je struktura smrtnosti glede na vzroke že popolnoma ustrezala strukturi družbe v tretji fazi epidemiološkega prehoda, v kateri so infektivne bolezni že izgubile velik del svoje vloge. V ospredje so prišle kronične bolezni in

³ Podatki za leto 2003

⁴ Predvidevanja Eurostata na podlagi podatkov iz leta 2005.

bolezni, povezane z življenjskim okoljem, v katerem človek živi, kot je na primer rak. Velik del vzrokov smrti so predstavljale tudi nesreče. Znižanje števila smrti zaradi srčnih, možganskih in žilnih bolezni je bil znak vstopa v četrto fazo epidemiološkega prehoda (Tendencias demográficas durante el siglo XX en España, 2004, str. 98).

Vzroki smrti se spreminjajo zaradi procesa staranja in so v večini odvisni od starostne sestave prebivalstva določene države. V državah s starim prebivalstvom bodo na primer imeli večji odstotek vzrokov smrti povezanih s kroničnimi in degenerativnimi boleznimi, saj so te prevladujoče v starejših letih. V Španiji se za kodiranje vzrokov smrti od leta 1999 uporablja X. revizija Mednarodne klasifikacije bolezni in zdravstvenih problemov za statistične namene. Pred tem se je od leta 1975 do leta 1979 uporabljala VIII. revizija, od leta 1980 pa vse tja do leta 1998 pa IX. revizija Mednarodne klasifikacije bolezni, poškodb in vzrokov smrti. Revizije medsebojno niso neposredno primerljive. Eden izmed vzrokov je ta, da so bile bolezni in vzroki smrti v IX. reviziji razvrščeni v 17 glavnih skupin in dodatno skupino zunanjih vzrokov poškodb in zastрупitev, v X. reviziji pa so bolezni in vzroki smrti razvrščeni v 20 glavnih skupin in dodatno skupino zunanjih vzrokov poškodb, zastрупitev in drugih posledic zunanjih vzrokov. Kar okoli 90 odstotkov celotne smrtnosti v Španiji lahko vskupinimo v le pet velikih skupin vzrokov smrti (upoštevana je X. revizija Mednarodne klasifikacije bolezni, poškodb in vzrokov smrti) katere so: bolezni krvno-obtočnega sistema (33 odstotkov v letu 1999), novotvorbe (28 odstotkov v letu 1999), bolezni dihal (12 odstotkov v letu 1999), zunanji vzroki (5 odstotkov v letu 1999) in slabo opredeljene bolezni (2,4 odstotka v letu 1999). Viden je tudi zelo pomemben padec kardiovaskularnih bolezni, ki so se v zadnji četrtini 20. stoletja zmanjšale za skoraj 50 odstotkov. Nasprotno pa se je dogajalo z novotvorbami, ki so se pri moških kar občutno povečale in sicer za 20 odstotkov v zadnji četrtini prejšnjega stoletja. Pri ženskah pa se je število novotvorb v tem istem obdobju rahlo zmanjšalo za okoli 8 odstotkov. Število smrti v Španiji zaradi nalezljivih bolezni je padalo vse do leta 1986, od tega leta dalje pa je število smrti zaradi teh bolezni strmo naraščalo vse do leta 1996, ko se je rast počasi začela umirjati. Na to hitro rast števila smrti, katerih vzrok so bile nalezljive in parazitarne bolezni, je vplival predvsem pojav epidemije AIDS-a. (Tendencias demográficas durante el siglo XX en España, 2004, str. 99-102).

V letu 2006 je v Španiji umrlo 371.478 ljudi, kar je za 15.877 ljudi manj kot v letu 2005. Splošna stopnja mortaliteta je znašala 843 umrlih na 100.000 prebivalcev, kar je pomenilo znižanje števila smrti za 4,1 odstotka glede na predhodno leto. V letu 2006 so bile na prvem mestu bolezni obtočil kot vzrok smrti in so v tem letu predstavljale 32,5 odstotka vseh smrti. Drugi najpogostejši razlog smrti prebivalstva Španije so bile leta 2006 novotvorbe, ki so predstavljale 27,4 odstotka vseh smrti. V tem letu je bilo zaradi novotvorb zabeleženih 101.669 smrti, kar je pomenilo rahlo porast za 1,2 odstotka v primerjavi z letom 2005. Kljub temu da so iz leta v leto bolezni obtočil vedno na prvem mestu kot vzrok smrti, se delež teh v vseh smrtih še naprej zmanjšuje. Te bolezni, ki so bile v letu 1980 glavni razlog pri skoraj polovici vseh smrti, so skozi leta izgubljale pomen. Vzroki smrti zaradi tumorjev, ki so leta 1980 predstavljali 20,2 odstotka vseh smrti, pa se iz leta v leto vse bolj povečujejo. Tretji

najpogostejši vzrok smrti med Španci so bile v letu 2006 bolezni dihal, ki so povzročile 39.486 smrti.

Iz Tabele 3 lahko vidimo, da so glede na spol bolezni obtočil še vedno prvi vzrok smrti pri ženskah, kljub temu da število obolelih za temi boleznimi že več let upada. V letu 2006 je zaradi teh bolezni umrlo 65.292 žensk, kar je predstavljalo 36,8 odstotka vseh umrlih žensk v Španiji v letu 2006. Drugi najpogostejši razlog smrti Špank so novotvorbe, tretji pa bolezni dihal. Kot posledica novotvorb je v letu 2006 umrlo 38.532 žensk ali 21,7 odstotka vseh preminulih žensk, pri 16.497 ženskah pa so bile leta 2006 vzrok smrti bolezni dihal. Pri tumorjih je bil v letu 2006 pri ženskah najpogostejši rak dojk, za katerim je umrlo 5.956 Špank. To je za 3,4 odstotka več kot v letu 2005. Druga najpogostejša oblika raka, za katerim so obolevale ženske, je bil rak danke, ki se je v letu 2006 obdržal na ravni iz predhodnega leta. Za to obliko raka je umrlo 4.284 žensk v letu 2006.

Tabela 3: Umrli po vzroku smrti in spolu v Španiji v letu 2006

Vrsta vzroka smrti	Skupaj	Moški	Ženske
Skupaj	371.478	194.154	177.324
Bolezni obtočil	120.690	55.398	65.292
Novotvorbe	101.669	63.137	38.532
Bolezni dihal	39.486	22.989	16.497
Bolezni prebavil	19.337	10.445	8.892
Nesreče, zastrupitve in nasilja	16.152	11.207	4.945
Bolezni živčnega sistema in čutnih organov	15.722	6.213	9.509
Duševne motnje	12.111	4.173	7.938
Endokrine bolezni ter bolezni metabolizma in prehrane	11.519	4.494	7.025
Simptomi in nezadostno definirana stanja	10.632	4.786	5.846
Bolezni mokril in spolovil	9.402	4.409	4.993
Infekcijske in parazitarne bolezni	7.198	3.953	3.245
Bolezni kostno-mišičnega sistema in veznega tkiva	3.388	1.041	2.347
Bolezni krvi in krvotvornih organov	1.227	503	724
Bolezni kože in podkožnega tkiva	1.085	361	724
Prirojene anomalije	935	517	418
Nekateri vzroki perinatalne obolevnosti in smrtnosti	911	528	383
Zapleti med nosečnostjo, porodom in v poporodni dobi	14	-	14

Vir: Instituto Nacional de Estadística, 2008; Notas de prensa, 2008, str. 2.

Pri moških pa so bile glavni vzrok smrti v letu 2006 novotvorbe. Kot posledica tumorjev je v letu 2006 umrlo 63.137 moških ali 32,5 odstotka vseh moških, ki so umrli zaradi tega vzroka. Največje število izmed 63.137 moških, ki so umrli zaradi novotvorb, je imelo pljučnega raka, ki je v letu 2006 povzročil 16.879 smrti med moškimi v Španiji. Druga najpogostejša vrsta raka med moškimi je bil v letu 2006 rak danke, za katerim je umrlo 5.642 moških, kar je za

1,4 odstotka več kot leto prej. Rak prostate je v letu 2006 povzročil 5.413 smrti med moškimi v Španiji, to je za 1,8 odstotka manj kot v letu 2005. Drugi najpogostejši vzrok smrti med moškimi so bile v letu 2006 bolezni obtočil, zaradi katerih je umrlo 55.398 moških ali 28,5 odstotka vseh umrlih moških v tem letu. Kot tretji najpogostejši razlog smrti med Španci pa so bile v letu 2006, prav tako kot pri ženskah, bolezni dihal. Te bolezni so bile vzrok za smrt pri 22.989 moških, kar je predstavljalo 11,8 odstotkov vseh umrlih moških v tem letu. Razlika glede na vzroke smrti v odvisnosti od spola je opazna tudi v drugih skupinah in ne samo v prvih treh. Tako so smrti, ki so posledica zunanjih vzrokov, predvsem nesreč in samomorov, pogostejše pri moških. Tako je leta 2006 zaradi teh vzrokov v Španiji umrlo 11.207 moških. V nasprotnem primeru pa je število smrti, ki nastopijo kot posledica bolezni živčnega sistema in čutnih organov (Alzheimerjeva bolezen in Parkinsonova bolezen), zaradi duševnih motenj in zaradi endokrinih bolezni ter bolezni metabolizma in prehrane večje med ženskami. Zaradi teh bolezni je v letu 2006 skupaj umrlo 24.472 žensk ali 13,8 odstotka vseh umrlih žensk v tem letu. Moških, ki so umrli zaradi posledic teh bolezni, je bilo v letu 2006 14.880 ali 7,7 odstotka vseh umrlih moških v letu 2006.

Med vzroki smrti, ki so v Španiji najbolj upadli, se je v letu 2006 nahajal AIDS, za katerim je v tem letu umrlo 1.320 oseb, kar je za 9 odstotkov manj kot v letu 2005. Zmanjšalo se je tudi število smrtnih žrtev zaradi prometnih nesreč. Zaradi posledic prometnih nesreč je v letu 2006 umrlo 4.129 Špancev, to je 7,7 odstotka manj kot leto prej. Zmanjšanje števila smrti v Španiji se je kazalo tudi pri samomorih, število smrti zaradi teh se je v letu 2006 glede na leto 2005 zmanjšalo za 4,9 odstotka. Kot posledica samomora so v letu 2006 umrle 3.234 osebe, od tega je bilo 2.504 moških in 730 žensk. Število moških, ki naredijo samomor, je v Španiji občutno večje od števila žensk, razmerje med samomori pri moških in ženskah je več kot trije samomori pri moških na en samomor pri ženskah.

Srednja starost ob smrti je v Španiji v letu 2006 znašala 76,37 leta. Če gledamo srednjo starost ob smrti glede na različne vzroke smrti, vidimo, da je bila ta najvišja pri duševnih motnjah in v primeru bolezni kože in podkožnega tkiva. V primeru duševnih motenj je bila srednja starost ob smrti v povprečju 85 let, pri boleznih kože in podkožnega tkiva pa povprečno 84 let. Srednja starost ob smrti pri boleznih obtočil in novotvorbah, ki sta bila najpogostejša vzroka smrti med Španci v letu 2006, je bila 80,45 let za bolezni obtočil in 71,78 let pri novotvorbah. Ena najnižjih srednjih starosti ob smrti je bila pri zunanjih vzrokih smrti. Znašala je 56,98 let. Za več podatkov, povezanih s srednjo starostjo ob smrti zaradi različnih vzrokov, glej Tabelo 18 v prilogi (Notas de prensa, 2008, str. 3, 4).

Smrtnost je neposredno povezana s staranjem prebivalstva. V letu 2006 so bile najvišje stopnje smrtnosti na 1.000 prebivalcev Španije zabeležene v avtonomnih regijah Asturija (11,67 promila), Galicija (10,80 promila) in Kastilja-León (10,54 promila). Najnižje stopnje smrtnosti na 1.000 prebivalcev pa so imeli v avtonomnih regijah Madrid (6,66 promila), Kanarski otoki (6,43 promila) in v Ceuti (6,70 promila).

4.2.6 Naravni prirastek

Naravni prirastek odseva naravno gibanje med številom rojstev in številom smrti v državi, katerim je podvrženo celotno prebivalstvo države. Njegova vrednost se izračuna tako, da se od števila rojstev v enem letu odšteje število smrti v tem istem letu. Naravna rast je lahko pozitivna v primeru, da število rojstev presega število smrti, ali negativna, če je v državi manj rojstev kot smrti v enem letu. Stopnja naravnega prirastka je visoka, če presega dva odstotka, zmerna, če se nahaja med enim in dvema odstotkoma in nizka v primeru, da je nižja od enega odstotka (Seguranyes Guillot, 2003, str. 25).

Španija je pri svojem demografskem razvoju beležila spreminjanje naravnega prirastka, ki se ni kaj dosti razlikovalo od spreminjanja tega v drugih demografsko bolj razvitih državah. Sta pa bili v Španiji prisotni dve pomembni posebnosti. Prva je bila ta, da se je spreminjanje naravnega prirastka v Španiji v primerjavi z drugimi državami začelo s časovno zaostalostjo več desetletij. Druga razlika pa se je kazala v tem, da so spremembe v naravnem prirastku Španije potekale hitreje kot v drugih razvitih državah in so bile tudi vidne v krajšem časovnem obdobju (Puyol, 1999, str. 120-123).

Spreminjanje naravnega prirastka v Španiji skozi drugo polovico 20. stoletja lahko razdelimo na več obdobj. Prvo izmed obdobj je obdobje med leti 1952-1964, imenovano obdobje rasti. Za to obdobje je bilo značilno povečevanje naravnega prirastka skozi leta, tako da se je v dvanajstih letih povečal za več kot 100.000 oseb. Iz letnega naravnega prirastka 314.624 oseb, kolikor je znašal leta 1952, je v letu 1964 narasel na 421.663 oseb, kar je predstavljalo več kot 30 odstotno rast glede na leto 1952. Glavni vzrok tako velikemu povečanju je bila nataliteta v Španiji, število rojstev je v tem obdobju dokaj hitro naraščalo, število umrlih pa je ostalo praktično nespremenjeno.

Sledilo je obdobje zmerne padca in stabilizacije naravnega prirastka v obdobju med leti 1964 in 1976, ko se je naravni prirastek v Španiji znižal za več kot 40.000 oseb. Vzrok temu znižanju je bilo znižanje naravnega prirastka za skoraj 60.000 oseb v prvih šestih letih tega obdobja in kasnejše počasno zviševanje naravnega prirastka v ostalih letih proučevanega obdobja. Število rojstev se je v obdobju med leti 1964 in 1976 sprva nekoliko zmanjšalo, nato pa se je pričelo ponovno zviševati, število smrti pa se je v začetku proučevanega obdobja povečevalo, kasneje pa se je ta rast umirila.

Tretje obdobje, imenovano obdobje drastičnega padca naravnega prirastka, je nastopilo med leti 1976 in 1996. Naravni prirastek je v tem obdobju v Španiji doživel največji padec. Z 378.449 oseb, kolikor je naravni prirastek znašal leta 1976, je do leta 1996 padel na samo 11.177 oseb. V tem obdobju se je tako naravni prirastek znižal za okoli 96 odstotkov glede na vrednost iz leta 1976. Vzrok tega drastičnega padca naravnega prirastka je bilo spreminjanje glavnih dveh komponent, ki vplivata nanj. Glavni vpliv na zmanjšanje je imela nataliteta. Število rojstev je z 677.456 v letu 1976 padlo na 362.626 v letu 1996. Število smrti pa je v

proučevanem obdobju beležilo manjšo porast, z 299.007 v letu 1976 je v letu 1996 naraslo na 351.449 umrlih.

Tretjemu obdobju je sledilo obdobje stabilizacije in počasnega poviševanja naravnega prirastka, ki traja od leta 1996 dalje. Padanje natalitete se je v tem obdobju umirilo in viden je tudi rahel trend povečevanje le te, kar pozitivno vpliva na višino naravnega prirastka. Smrtnost pa se še naprej povečuje kot posledica staranja prebivalstva, vendar po nižjih stopnjah, kot se povečuje nataliteta. V obdobju med letoma 1996 in 2005 se je tako število rojstev povečalo za 103.745 otrok, število smrti pa se je povišalo za 35.906 umrlih. Presežek povečanja rojstev nad smrtmi je vodil v povečanje naravnega prirastka za 67.839 oseb, to poviševanje naravnega prirastka pa lahko pričakujemo tudi v prihodnjih letih (Tendencias demográficas durante el siglo XX en España, 2004, str. 22-24).

Najvišji naravni prirastek je Španija v zadnjih 60-ih letih zabeležila leta 1964, ko je ta znašal 421.663 oseb, najnižji, a še vedno pozitiven, pa je bil dosežen leta 1998 in je znašal 4.682 oseb. V letu 2005 je bil zabeležen naravni prirastek v višini 79.016 oseb, kar je bilo manj kot leto prej, ko je znašal 82.657 oseb. Če pogledamo naravni prirastek po posameznih španskih avtonomnih regijah, vidimo, da je bil najvišji zabeležen v regiji Madrid, kjer je znašal 28.525 ljudi. Visokega je imela tudi Andaluzija, kjer se je število prebivalcev povečalo za 25.903 oseb in Katalonija z 17.989 prebivalci več. V nasprotju pa je bil najnižji naravni prirastek zabeležen v regijah Galicija, Kastilja-León, Asturija in Aragonija (España en cifras 2007, 2007, str. 9).

4.3 MIGRACIJE

Migracije ali selitve opredelimo kot prostorske premike posameznih prebivalcev ali selivcev iz odselitvenega v priselitveno območje. Selitve so prostorski premiki, zato označujejo prostorsko mobilnost prebivalstva, so pa tudi obnovljivi in ponovljivi dogodki. Pomembno jih je razlikovati od drugih oblik mobilnosti prebivalstva, kot so panožna, sektorska, poklicna, izobrazbena, socialna in druge mobilnosti. Odselitveno in priselitveno območje definirata selitveni tok. Kadar sta znani obe območji, govorimo o zaprtem, kadar pa je znano samo eno izmed območij pa o odprtem toku. Selitve lahko razdelimo na več vrst, posamezne vrste selitev pa se med seboj razlikujejo. Ena izmed delitev selitev je delitev na začasne in stalne, kriterij za razlikovanje teh dveh oblik selitev pa je sprememba stalnega bivališča. Glede na drugo delitev migracij razlikujemo primarne, sekundarne in povratne selitve. Kot primarno selitev upoštevamo prvo selitev iz rojstnega kraja, vse ostale selitve pa so pojmovane kot sekundarne. Povratna selitev je ponovna vrnitev v rojstni kraj. Z vidika procesa urbanizacije je pomembna delitev selitev na ruralne in urbane, oziroma selitve med vaškimi in mestnimi naselji. Nadalje ločujemo tudi med posamičnimi in skupinskimi selitvami in tudi med prostovoljnimi in prisilnimi. Najbolj splošna razvrstitev deli selitve na notranje in zunanje. Med njimi so posebej pomembne selitve med državami, pri katerih se uporabljajo tudi posebni izrazi. Odselitev iz države se označuje z izrazom emigracija, priselitev v državo pa z

izrazom imigracija. Z migracijami so tesno povezani procesi različnih vrst prilagajanj med priseljenci in nemigrantskim prebivalstvom priselitvenega območja. Še posebej so pomembni ti procesi kadar se migranti in nemigranti razlikujejo po etični, verski, rasni ali kakšni drugi verski pripadnosti. Prilagajanje priseljencev novemu okolju poteka v določenih fazah. Prva nastopi faza začetne prilagoditve ali akomodacije, ko se priseljenec prilagodi bolj površinsko. Sledi faza kulturne prilagoditve, ko priseljenec prevzema vse večji del kulturnih značilnosti novega okolja. Kot zadnja nastopi faza popolne prilagoditve ali asimilacije, ko se priseljenec popolnoma spoji z novim okoljem (Malačič, 2000, str. 155-157).

Migracije vzpodbujajo različni ekonomski, politični in socialni dejavniki, ki lahko izvirajo iz države, iz katere se ljudje izseljujejo. To so tako imenovani dejavniki potiska. V državi, v katero se ljudje priseljujejo, pa delujejo tako imenovani dejavniki potega, ki ljudi privlačijo v določeno državo. Dva izmed zelo pomembnih dejavnikov potega v večini evropskih držav sta ekonomska razvitost in politična stabilnost. Predvsem ta dva dejavnika sta tista, ki privlačita dokaj veliko število priseljencev. V manj bogatih in manj politično stabilnih državah pa je prisotnih več različnih dejavnikov potiska, ki ljudi silijo v odseljevanje v tujino v upanju na življenje v boljših pogojih (Population statistics, 2006, str. 95).

V Španiji so imele migracije v preteklosti, predvsem pa v času 20. stoletja, zelo pomembno vlogo pri splošnem razvoju prebivalstva in njegovi geografski porazdelitvi. Migracijski tokovi so se v Španiji občutno povečali prav v 20. stoletju, ko so migracije doživele tudi pomembne spremembe, tako v dinamiki in v razvoju kot tudi v dejavnikih, ki vplivajo na njihove značilnosti. V prvih treh četrtinah prejšnjega stoletja so imele emigracije Špancev v tujino glavno vlogo. V prvi polovici 20. stoletja so se Španci v večini izseljevali v Ameriko, v šestdesetih in sedemdesetih letih pa predvsem v zahodno Evropo. Pomembne so bile tudi notranje migracije proti bolj industrializiranim predelom Španije, kot sta bila na primer Madrid in Barcelona. V zadnji četrtini 20. stoletja pa so bile vidne pomembne spremembe v migracijah. V Španiji je bilo opazno močno znižanje števila emigrantov, ki so se izseljevali iz države, po drugi strani pa se je dokaj hitro povečevalo število priseljencev iz tujine. Ti priseljenci so bili ali Španci, ki so se po letih življenja v tujini vračali v domovino, ali pa tujci, ki so si Španijo izbrali za nov dom in se v njej za stalno naselili.

4.3.1 Notranje migracije v Španiji

Notranje selitve so selitve prebivalstva, pri katerih se odselitveni in priselitveni kraj nahajata znotraj iste države (Knap, 2002, str. 29). V Španiji sestavlja te vrsta migracij demografski pojav, ki je imel v prejšnjem stoletju velik vpliv na prostorsko porazdelitev prebivalstva v državi, obenem pa je imel tudi viden vpliv na vedenje prebivalstva in na socialno-demografske značilnosti priselitvenih in odselitvenih območij.

Tabela 4: Povezava med krajem rojstva in krajem bivanja prebivalstva Španije*, podatki so izraženi v deležih celote

Kraj rojstva	1981	1991	2001
Ista občina	54,7	53,2	51,2
Druga občina (ista provinca)	21,3	23,9	26,4
Druga provinca (ista avtonomna regija)	**23,9	3,9	4,0
Druga avtonomna regija	**	19,0	18,4
Skupaj	100,0	100,0	100,0

* Vključuje samo osebe, rojene v Španiji v času popisa. Ne vključuje oseb, rojenih v tujini, ki jih je bilo ob popisu leta 2001 5,4 odstotka vsega popisanege prebivalstva.

** Popis iz leta 1981 ne razlikuje provinc glede na to, ali so te v isti ali drugi avtonomni regiji. Tako so živeči v drugi avtonomni regiji pojmovani kot živeči v drugi provinci.

Vir: Tendencias demográficas durante el siglo XX en España, 2004, str. 211.

Po podatkih, pridobljenih ob zadnjem popisu prebivalstva ob koncu leta 2001, je skoraj polovica Špancev (48,8 odstotkov) živela v občini, različni od tiste, v kateri se je rodila, približno četrtina (22,4 odstotka) pa je bilo takih, ki so živeli v provinci, v kateri se niso rodili (glej Tabela 4). Glede na podatke o gibanju prebivalstva, zbrane ob popisih prebivalstva, podatke iz registrov prebivalstva in zbrane na podlagi statistike o spremembah stalnega bivališča, ki podatke o migracijah letno zbira vse od leta 1961, lahko vidimo, da je bilo od začetka šestdesetih let pa vse do danes v Španiji izvedenih več kot 20.000.000 sprememb stalnega prebivališča med različnimi španskimi občinami. Če k temu dodamo še približno 10.000.000 selitev, kolikor naj bi jih bilo med leti 1900 in 1960 (Puyol, 1996, str. 8), lahko govorimo o številu, ki znaša več kot 30.000.000 notranjih selitev na ozemlju Španije v 20. stoletju.

V zadnjih desetletjih prejšnjega stoletja se je število notranjih selitev še naprej povečevalo. Tako je število migracij znotraj Španije konec osemdesetih let preseгло število 500.000 selitev letno, v letu 1998 pa se je letno število notranjih selitev že gibalo okoli milijona. Čeprav se je delež notranjih selitev v primerjavi z zunanji v zadnjem desetletju prejšnjega stoletja znižal, je število notranjih migracij še vedno večje od števila zunanjih. V letu 2001 je bilo tako v Španiji zabeleženih 994.615 notranjih selitev, kar je več kot enkrat več kot je bilo v tem istem letu zunanjih migracij. Zunanjih migracij je bilo leta 2001 zabeleženih 414.772 (Tendencias demográficas durante el siglo XX en España, 2004, str. 211-212).

4.3.1.1 Razvoj notranjih migracijskih tokov: obdobja razdelitev

Notranje migracije prebivalstva so bile v Španiji prisotne že v preteklih stoletjih, vendar niso bile tako obsežne, da bi vzbujale posebno zanimanje za njihovo spremljanje in merjenje. V zadnji tretjini 20. stoletja pa so postajale notranje selitve v Španiji kvantitativno vse bolj pomembne, saj so se občutno povečale in postale stalno prisotne med prebivalstvom. Vse od

konca 20. stoletja so bile tako notranje migracije Špancev skoraj neprekinjene, a z opaznimi spremembami v njihovi intenzivnosti in značilnostih v določenem času. Razvoj notranjih selitev v Španiji v obdobju od konca 19. stoletja pa vse do današnjih dni lahko razdelimo na dve pomembnejši obdobji in sicer na obdobje pred in po letu 1975. Vsako izmed omenjenih obdobji pa se nadalje deli še na več faz.

4.3.1.2 Obdobje 1900-1975

Socialno-ekonomski razvoj v Španiji je imel kot posledico hitrejši razvoj migracij znotraj španskega ozemlja. Od konca 19. stoletja dalje so postajali notranji migracijski tokovi vse močnejši in vse bolj stalni v primerjavi s selitvenimi gibanji, prisotnimi v preteklih stoletjih. Notranje migracije v tem obdobju so imele to značilnost, da so bile enosmerne. Prebivalstvo se je predvsem selilo s podeželja v urbana središča. V tem prvem obdobju je bilo približno 15.000.000 ljudi, ki so živeli v občini, ki ni bila tista, v kateri so se rodili. Delež tistih, ki so živeli v provinci, različni od tiste, v kateri so se rodili, je z 8,7 odstotka, kolikor je znašal leta 1900, v letu 1975 narasel na 26,6 odstotka.

To obdobje, ki je demografsko definirano kot obdobje množičnih odhodov s podeželja in koncentracije prebivalstva v urbanih središčih, lahko razdelimo na tri faze. Prva faza je trajala od konca 19. stoletja do leta 1930, zanjo pa je bilo značilno povečevanje števila notranjih migracij v Španiji. Sledila ji je druga faza s trajanjem od leta 1931 do leta 1950, v kateri je prišlo do zaustavitve in stabilizacije notranjih migracij. Zadnja, tretja faza, pa je trajala od leta 1951 do leta 1975, zanjo pa je bil značilen močan razmah notranjih migracij.

Prva faza se je pričela ob koncu 19. stoletja. V tem času je prišlo v Španiji do poslabšanja življenjskih pogojev na podeželju. Vzrok temu poslabšanju je bila predvsem agrarna kriza, ki je prizadela Španijo in pa postopna mehanizacija nekaterih agrarnih del, ki jo je povzročila industrijska revolucija. Ljudje so zaradi tega pričeli vse pogosteje zapuščati podeželje in se seliti v bolj industrializirana urbana središča, predvsem v glavna mesta bolj razvitih provinc. Štiri glavna območja priseljevanja v Španiji so v tem obdobju bila Madrid, Barcelona, Baskija in Sevilla. Med leti 1877 in 1900 je znašal delež Špancev, ki so živeli v provinci, različni od tiste, v kateri so se rodili, 8,5 odstotka, v letu 1930 pa se je ta delež povzpел na 12,2 odstotka. V prvih tridesetih letih 20. stoletja je okoli 3.000.000 ljudi migriralo iz enega predela Španije v drugega. Največ teh selitev pa je bilo zabeleženih v dvajsetih letih 20. stoletja, ko se je preselilo v povprečju več kot 110.000 oseb na leto.

Za drugo fazo je značilno občutno zmanjšanje notranjih migracij. Ekonomska depresija v tridesetih letih in povojno obdobje so povzročili upočasnitev in v nekaterih obdobjih celo zastoj migracij. Večina obstoječih notranjih selitev je bila posledica španske državljanske vojne. Trda povojna ekonomija je bila vzrok, da se je močno zmanjšalo število selitev prebivalstva s podeželja v mesta. Ljudje so se odločali za življenje na podeželju, ker jim je to

pomenilo lažje preživetje. Na začetku te faze je delež tistih, ki so živeli v provinci, različni od rojstne province, znašal 12,2 odstotka, ob koncu te faze, leta 1950, pa je znašal 15,3 odstotka.

V tretji fazi so se notranje migracije razširile na celotno ozemlje Španije, bile pa so še vedno predvsem enosmerne. Glavna mesta posameznih provinc so še vedno imela prednostno vlogo kot območja priseljevanja. Selitve so v tej fazi postajale vse bolj stalen pojav med prebivalstvom. V petdesetih letih se je kot posledica tako agrarnih izboljšav kot tudi ekonomskega razvoja začelo zelo povečevati število notranjih selitev, ki se je nato proti koncu te faze nekoliko umirilo. Med leti 1950 in 1965 je delež selitev med provincami znašal okoli 60 odstotkov, med leti 1965 in 1975 pa je ta delež padel na manj kot 50 odstotkov. Delež ljudi, ki niso živeli v rojstni provinci, se je iz 15,3 odstotka v letu 1950 povišal na 26,6 odstotka v letu 1975. Po predvidevanjih naj bi se v petdesetih letih selilo znotraj Španije okoli 2.500.000 prebivalcev. Med leti 1961 in 1975 pa naj bi bilo glede na podatke, pridobljene s popisi, 7.500.000 notranjih selitev, kar je v povprečju znašalo 500.000 selitev letno. Skupaj je bilo tako približno 10.000.000 notranjih selitev v tretji četrtini 20. stoletja.

4.3.1.3 Obdobje po letu 1975

Notranje migracije so v Španiji vse od leta 1975 dalje doživljale zelo pomembne spremembe. Dvosmerni migracijski tokovi so v tem obdobju vse bolj pridobivali pomen. Število selitev s podeželja v večja mesta se je zmanjševalo, vse večjo vlogo pa so imele notranje selitev iz mest na podeželje. Območja, kot so Madrid, Barcelona in Baskija, ki so bila do leta 1975 glavna območja priseljevanja, so po letu 1975 predvsem območja notranjega odseljevanja. Ljudje so se vse pogosteje odločali za selitve znotraj iste province, selitve med različnimi provincami pa so vse bolj izgubljale pomen. Delež živčih v provincah, v katerih se niso rodili, je iz vrednosti 26,6 odstotka v letu 1975 padel v letu 2001 na 22,4 odstotka. V zadnji četrtini 20. stoletja je bilo v Španiji registriranih okoli 15.000.000 selitev znotraj države. Znotraj tega drugega obdobja ločimo dve fazi. Prvo fazo, ki je trajala od leta 1976 do leta 1985, in za katero je značilno upočasnjevanje notranjih selitev in drugo fazo, imenovano konsolidacija sprememb, ki se je pričela leta 1986 in traja še danes.

V prvi fazi so notranje migracije doživele pomembne spremembe. Migracijski tokovi so se pričeli počasi upočasnjevati, selitve v velika mesta pa so vse bolj izgubljale pomen. Veliko provinc, ki so bile do leta 1975 predvsem območja odseljevanja, se je v tej fazi začelo spreminjati v območja priseljevanja. Veliko število prebivalcev se je v tej fazi vračalo v province, iz katerih so se v preteklosti izseljevali. Glede na podatke, ki jih zbira statistika o spremembah stalnega bivališča, se je število selitev iz povprečno 380.000 selitev letno med leti 1971 in 1975 in med leti 1976 in 1980 zmanjšalo na povprečno 367.000 selitev na letni ravni, med leti 1981 in 1985 pa se je število notranjih selitev še dodatno zmanjšalo in je v povprečju znašalo 333.000 selitev letno.

Drugo fazo je zaznamovalo ponovno povečevanje števila notranjih migracij, ki je doseglo zelo visoke vrednosti predvsem v zadnjih letih 20. stoletja. Skozi to fazo so lepo vidne spremembe v intenzivnosti in značilnostih migracijskih gibanj kot posledice nihanj v španski ekonomiji. Tako so se notranje selitve v drugi polovici osemdesetih let občutno povečale kot posledica povečane ekonomske dejavnosti v Španiji in zaradi večjih možnosti za zaposlitev. Selitve so bile usmerjene predvsem v predele, kjer je bil ekonomski razvoj hitrejši. V prvi polovici devetdesetih let 20. stoletja pa so se migracijska gibanja zaradi ekonomske krize v Španiji nekoliko umirila, po krizi pa so začela zopet naraščati. Glavna območja priseljevanja se v tej fazi nahajajo predvsem na mediteranski obali in na Kanarskih in Balearskih otokih. Vzroki za to so predvsem v vse večjih možnostih za zaposlitev v storitvenih dejavnostih, predvsem je tu izpostavljen turizem (Tendencias demográficas durante el siglo XX en España, 2004, str. 211-224).

V letu 2006 je bilo v Španiji zabeleženih 1.732.309 notranjih selitev, kar je za 10,3 odstotka več kot v letu 2005. Med vsemi, ki so v letu 2006 zamenjali stalno prebivališče znotraj Španije, je bilo 48,2 odstotka žensk. 69,2 odstotka vseh notranjih selitev je bilo izvedenih med občinami v isti avtonomni regiji, 60,6 odstotka teh selitev pa je bilo izvedenih znotraj iste province. V letu 2006 so 73,3 odstotka sprememb stalnega prebivališča znotraj ozemlja Španije opravili Španci (v letu 2005 je ta delež znašal 74,4 odstotka). Med vsemi preseljenimi Španci je bilo 50,2 odstotka žensk in 49,8 odstotka moških. Največje število preseljenega prebivalstva, 74,3 odstotka, je bilo starega med 16 in 64 leti, 17,6 odstotka je bilo tistih, ki so bili mlajši od 16 let, 8,1 odstotka prebivalstva pa je bilo starejšega od 65 let. 26,7 odstotka notranjih selitev pa ustreza tujcem, ki stalno prebivajo v Španiji (v letu 2005 je ta delež znašal 25,6 odstotka). Od vseh preseljenih tujcev, živečih v Španiji, je bilo 56,0 odstotka moških. Večina prebivalstva, ki se v Španiji odloči za spremembo stalnega prebivališča, je delovno aktivnega prebivalstva (Estadística de Variaciones Residenciales, 2006, str. 1, 2). V letu 2006 so bila selitvena gibanja med posameznimi avtonomnimi regijami v Španiji podobna kot v letu 2005, vendar s težnjo po koncentraciji v določenih regijah (glej Tabelo 19 v prilogi).

4.3.2 Zunanje migracije v Španiji

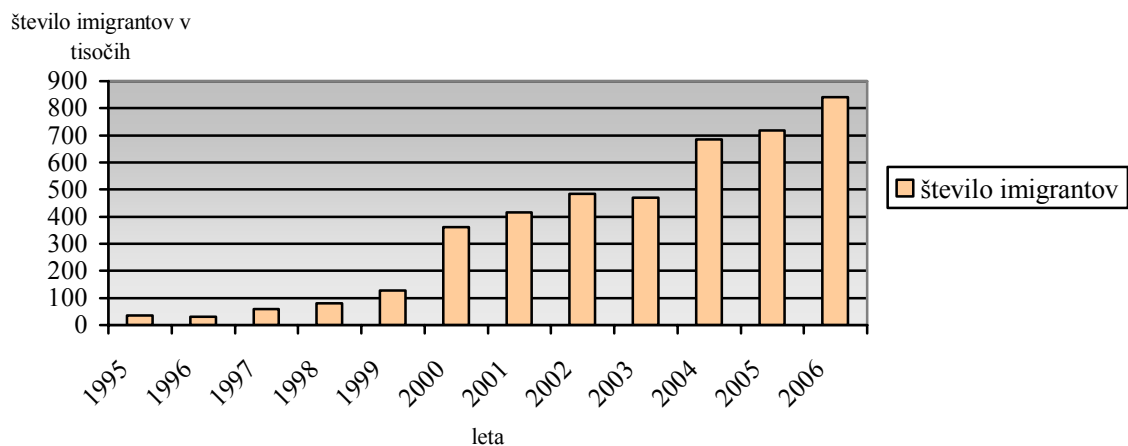
Zunanje migracije pomenijo preseljevanje oseb iz ene v drugo državo. Ta vrsta migracij vpliva tako na število kot tudi na razporeditev prebivalstva v državi. V nadaljevanju so zunanje migracije razdeljene na emigracije v tujino in imigracije iz tujine.

4.3.2.1 Imigracije v Španijo

Španija je bila vse do osemdesetih let 20. stoletja predvsem država izseljevanja. Manjše število imigrantov, ki so se v tem obdobju priseljevali v Španijo, je bilo v večini iz Portugalske in Severne Afrike. V povojnem času in v petdesetih letih prejšnjega stoletja število imigrantov v Španiji ni presegalo 70.000 priseljencev. Priselitveni tokovi so se pričeli rahlo povečevati v šestdesetih letih, predvsem zaradi odprtja mej in vse hitrejšega razvoja

turizma. Skozi šestdeseta in sedemdeseta leta se je ta stopnja rasti imigracij počasi a konstantno nadaljevala. Leta 1973 je tako število priseljencev v Španiji že doseglo število 160.000. V osemdesetih letih pa se je pričelo število imigrantov hitro povečevati in imigracije so v Španiji postajale kvantitativno vse bolj pomembne. V letu 1986 je znašalo število priseljencev v Španiji že 287.812 oseb. Nato so se imigracijski tokovi v prvih petih letih devetdesetih let rahlo zmanjšali, predvsem zaradi uvedbe delovnih kontingentov in obveznega vizuma za nekatere države. Od leta 1995 dalje pa je v Španiji zopet prisotno hitro povečevanje števila priseljencev iz tujine, kar se neprekinjeno nadaljuje še danes. Ta rastoči trend števila imigrantov, ki vsako leto prihajajo v Španijo, je lepo viden na Sliki 11. Po podatkih popisa prebivalstva v Španiji leta 2001 je na dan 1.11.2001 v Španiji prebivalo skupaj 1.572.017 priseljencev, kar je predstavljalo 3,8 odstotka vsega prebivalstva države. Število priseljencev v Španiji leta 2001 pa je bilo po vsej verjetnosti še višje od zabeleženega, saj je zaradi velike dinamičnosti migracije v Španiji prebivalo tudi veliko število ilegalnih priseljencev.

Slika 11: Število imigrantov v Španiji po posameznih letih v obdobju med leti 1995 in 2006

Vir: Tendencias demográficas durante el siglo XX en España, 2004, str. 226; Estadística de Variaciones Residenciales, 2006, str. 1.

Vzroki za tako množično priseljevanje v Španijo so predvsem ugodno podnebje v večjem delu države, predvsem na mediteranski obali in na otokih. Pomembna dejavnika, ki vplivata na priseljevanje, sta tudi neposredna bližina afriškega kontinenta in zgodovinske in kulturne vezi z državami v Južni in Srednji Ameriki. Priseljence privlači v Španijo tudi ponudba določene vrste del, po katerih ni dovolj velikega povpraševanja s strani domačega prebivalstva.

Imigranti so v Španijo v zadnjih tridesetih letih 20. stoletja prihajali predvsem iz bolj razvitih držav sveta. V letu 1991 so ti priseljenci predstavljali nekaj več kot 56 odstotkov vseh priseljencev v Španiji. V letu 1996 pa je število priseljencev iz manj razvitih držav že nekoliko preseglo število priseljencev iz razvitejših držav. Največ priseljencev prihaja v Španijo iz Evrope. Skoraj četrtnina vseh evropskih imigrantov izvira iz držav Evropske unije,

kjer izstopajo predvsem Nemci in Britanci. Po padcu "železne zavese" se je v devetdesetih letih zelo povečalo število imigrantov iz vzhodne Evrope. V prvi polovici devetdesetih let so iz tega dela Evrope prevladovali predvsem imigranti iz Poljske, v zadnjih letih pa se je zelo povečalo število imigrantov iz balkanskih držav. Po popisu prebivalstva iz leta 2001 je v Španiji tega leta živelo več kot 120.000 priseljencev iz vzhodne Evrope, med katerimi so izstopali predvsem Romuni. Velik delež so predstavljali tudi Bolgari, Ukrajinci in Poljaki. Zelo hitro je v Španiji predvsem v zadnjih dvajsetih letih naraščalo število priseljencev iz Latinske Amerike. V osemdesetih letih in v začetku devetdesetih let 20. stoletja so se iz Latinske Amerike v Španijo preseljevali predvsem Argentinci, Perujci in Dominikanci. V drugi polovici devetdesetih let pa se je močno povečalo število imigrantov predvsem iz Ekvadorja in Kolumbije. Glavni vzrok za to povečanje je bil predvsem ta, da Španija ni zahtevala vizuma za vstop v državo za Ekvadorce in Kolumbijce (za Kolumbijo je bil vizum uveden konec leta 2001, za Ekvador pa avgusta leta 2003). Po podatki Popisa prebivalstva leta 2001 so imigranti iz Latinske Amerike predstavljali skoraj 40 odstotkov vseh priseljencev v Španiji v letu 2001. V letu 2001 sta bili Ekvador in Kolumbija druga in tretja država, iz katerih je prišlo v Španijo največ priseljencev. V Španiji je tako v tem letu živelo več kot 200.000 Ekvadorcev in več kot 150.000 Kolumbijcev. Dokaj veliko število priseljencev (več kot 20.000 oseb iz posamezne države) je bilo v Španiji v letu 2001 tudi iz Argentine, Peruja, Dominikanske Republike in Kube. V zadnjem desetletju 20. stoletja se je v Španiji tudi močno povečalo število imigrantov iz Afrike. Ti so po popisu iz leta 2001 predstavljali več kot petino vseh priseljencev. Med afriškimi državami izstopa predvsem Maroko z okoli četrto milijona priseljencev v Španiji. Pomembno je izpostaviti tudi priseljence iz azijskih držav, katerih število se v zadnjih letih občutno povečuje in že znaša okoli 100.000. Najštevilčnejši azijski imigranti prihajajo predvsem s Filipinov, Pakistana, Indije in Kitajske. To veliko število imigrantov, ki prihajajo v Španijo, vsako leto pripomore vsaj delno k upočasnjevanju staranja prebivalstva v državi.

Imigranti se v Španiji naseljujejo največ v velikih urbanih središčih, kjer predvsem izstopata Madrid in Barcelona, vzdolž mediteranske obale in vse več tudi na Balearskih in Kanarskih otokih. Glede na območje naselitve tujcev močno izstopata predvsem provinci Madrid in Barcelona, kjer je imelo glede na podatke popisa prebivalstva leta 2001 stalno prebivališče prijavljenih okoli 40 odstotkov vseh priseljencev v Španiji. Najmanj priseljencev se naseljuje v Španiji v predelih v notranjosti države, ki so tudi na splošno manj poseljeni. Imigranti iz razvitih predelov Evrope se naseljujejo predvsem na obalah Mediterana in na obeh španskih otočjih. Nasprotno pa se priseljenci iz Afrike, Latinske Amerike in Azije večinoma naseljujejo v velikih urbanih središčih.

Med priseljenci v Španiji obstaja določeno ravnotežje med spoloma. Med vsemi priseljenci je približno polovica moških in polovica žensk. Po podatkih iz leta 2001 je bilo 52 odstotkov vseh priseljencev moškega, 48 odstotkov pa ženskega spola. Višji delež moških kot žensk je predvsem med priseljenci iz Afrike in Azije, medtem ko je med priseljenci iz Latinske Amerike večji delež žensk. Skoraj 60 odstotkov vseh priseljencev v Španiji je starih med 20

in 44 let. Od tega je približno tretjina takih, ki so se v Španijo priselili iz držav članic Evropske unije, preostali dve tretjini pa predstavljajo priseljenci iz drugih držav sveta. Največ imigrantov spada v starostno skupino od 25 do 29 let, to velja tako za moške kot tudi za ženske. Druga najobsežnejša starostna skupina pa je skupina med 30 in 34 leti (Tendencias demográficas durante el siglo XX en España, 2004, str. 231-239).

V letu 2006 se je iz tujine v Španijo priselilo skupaj 840.844 oseb, kar je bilo za 16,9 odstotka več kot v letu 2005. Od vseh priseljenih v letu 2006 je bilo 37.873 Špancev, ki so se vrnil v domovino, 802.971 pa je bilo tujcev. Delež tujcev med vsemi priseljenimi je v tem letu znašal 95,5 odstotkov. Največje število priseljencev prihaja v Španijo iz Evrope in Amerike. V letu 2006 je 45,8 odstotkov španskih imigrantov, ki so se vrnil v Španijo, prišlo iz evropskih držav, od tega kar 31,8 odstotkov iz držav Evropske unije, 45,0 odstotka pa se jih je v tem letu priselilo v Španijo iz Amerike. Manjši delež španskih imigrantov je prišel tudi iz drugih kontinentov, in sicer 5,6 odstotkov iz Azije, 2,9 odstotka iz Afrike in 0,5 odstotkov iz Oceanije.

Tabela 5: Imigracije iz tujine v letu 2006 glede na kontinent, s katerega prihajajo imigranti

	Španci	Delež	Tujci	Delež
Skupaj	37.873	100	802.971	100
Evropa skupaj	17.368	45,8	289.721	36,1
• Evropska unija	12.066	31,8	133.595	16,6
• Drugi deli Evrope	5.302	14,0	156.126	19,4
Afrika	1.119	2,9	91.158	11,3
Amerika	17.045	45,0	268.482	33,4
Azija	2.134	5,6	29.821	3,7
Oceanija	207	0,5	658	0,1
Nepoznana država	0	0,0	123.131	15,3

Vir: Estadística de Variaciones Residenciales, 2006, str. 3.

Tudi tuji priseljenci v Španijo večinoma prihajajo iz Evrope in Amerike, predvsem Južne. V letu 2006 je tako bilo 36,1 odstotka vseh tujih priseljencev iz Evrope, 33,4 odstotka priseljencev pa je v Španijo prišlo iz Amerike. Med priseljenci iz Evrope jih je bilo 19,4 odstotka iz držav nečlanic, 16,6 odstotka pa iz držav članic Evropske unije. V letu 2006 je prišlo v Španijo tudi 123.131 priseljencev, pri katerih ni bila poznana država izvora. Ti priseljenci so predstavljali 15,3 odstotka vseh tujih priseljencev. Španci se v Španijo vračajo predvsem iz držav, kot so Venezuela, Francija, Švica, Nemčija, Argentina, Velika Britanija, Združene države Amerike, Kitajska, Mehika in Brazilija. Tuji imigranti pa so v Španijo prihajali največ iz Romunije, Bolivije, Maroka, Velike Britanije, Braziliije, Argentine, Portugalske in Bolgarije (glej Tabelo 21 v prilogi). Glavna območja priseljevanja v Španiji so

predvsem Katalonija, Madrid, Valencia in Andaluzija (Estadística de Variaciones Residenciales, 2006, str. 3, 4).

4.3.2.1.1 Ilegalne imigracije

Ilegalne imigracije so imigracije, ki niso v skladu z imigracijskimi zakoni, ki veljajo v državi priseljevanja. Ilegalni priseljenc pa je tista oseba, ki je nelegalno prečkala državno mejo države ali je prišla v državo legalno in je nato ostala v državi tudi po tem, ko ji je bivalni vizum že potekel. Velika večina ilegalnih imigrantov prispe v Španijo na povsem legalen način preko mednarodnih letališč (predvsem iz Latinske Amerike) ali kopenskih mej (predvsem imigranti iz vzhodne Evrope). V Španijo prispejo kot turisti, po poteku vizuma pa ne odidejo iz države, ampak podaljšajo svoje bivanje v njej. S tem postanejo ilegalni priseljenci. Ilegalni vstopi na špansko ozemlje po morju predstavljajo le manjši delež vseh vstopov. Največ ilegalnih priseljencev prihaja iz Ekvadorja, Romunije, Kolumbije, Argentine, Maroka in Senegala.

Od vseh ilegalnih priseljencev v Španiji je bilo v letu 2007 v domovino poslanih 55.938 oseb. To je za 6 odstotkov več kot leto prej, ko je špansko notranje ministrstvo v domovino vrnilo 52.814 ilegalnih priseljencev. Število ilegalnih imigrantov, ki prihajajo v Španijo, se z leti zmanjšuje in sicer predvsem zaradi vse ostrejšega nadzora na mejah in letališčih in pa tudi zaradi vse tesnejšega sodelovanja med Španijo in državami, iz katerih prihaja največje število ilegalnih priseljencev. Tako so v Španiji uspeli močno znižati število ilegalnih imigrantov, ki v državo prihajajo iz afriških držav, predvsem Senegala in Maroka, na nezakonit način preko morja. Tako je v letu 2007 iz Afrike v Španijo prišlo 18.057 ilegalnih priseljencev, kar je za 53,9 odstotka manj kot leto prej, ko je bilo teh ilegalnih priseljencev 39.180. Zelo vidno zmanjšanje nezakonitih priseljencev je na Kanarskih otokih, kjer se je število ilegalnih prihodov zmanjšalo za 60,6 odstotka. V letu 2007 se je zmanjšalo tudi celotno število ilegalnih prihodov v Španijo in sicer za 24,3 odstotka v primerjavi z letom 2006. Leta 2007 je v Španijo prišlo 5.579 nezakonitih priseljencev, v letu 2006 pa jih je bilo 7.502. Povečala se je tudi učinkovitost pri preprečevanju ilegalnega vstopa v državo, v letu 2007 je bila 92,3 odstotna. Od 50.318 oseb, ki so jih dobili pri poskusu ilegalnega prečkanja španske meje, so jih 46.471 takoj vrnil v domačo državo. V letu 2007 se je v primerjavi s predhodnim letom v Španiji povečalo tudi število zavrnitev. To je posledica predvsem ostrejšega nadzora na letališčih, na morju in na mejnih prehodih. Tako se je leta 2007 število oseb, ki jim ni bilo dovoljeno ostati v Španiji in so jih zavrnil že takoj na letališču, v pristanišču ali na kopenski meji povečalo za 26 odstotkov v primerjavi z letom 2006. Leta 2006 je bilo teh oseb 19.332, leto kasneje pa 24.335.

4.3.2.2 Emigracije iz Španije

Španija je bila skoraj v celotnem 20. stoletju predvsem emigracijska država. Migracijski saldo, ki je definiran kot razlika med emigracijami in imigracijami v neki državi, je bil v

Španiji v večini 20. stoletja močno negativen. Vzrok tega visokega negativnega migracijskega salda je bil v preseганju števila Špancev, ki so Španijo zapuščali, od števila tujcev, ki so se v Španijo priseljevali. Najvišje emigracije v tujino so bile v Španiji zabeležene v obdobju dveh desetletij pred prvo svetovno vojno in pa v šestdesetih letih 20. stoletja, od osemdesetih let dalje pa se je število emigracij zmanjševalo, vse bolj pa so pomen pridobivale imigracije iz tujine v Španijo. Med letom 1880 in prvo svetovno vojno je Španijo zapustilo več kot 3.000.000 prebivalcev. Kar 90 odstotkov vseh izseljencev v tem obdobju se je preselilo v Latinsko Ameriko, predvsem v Argentino, Brazilijo, Urugvaj in na Kubo. V tem obdobju so bile prisotne tudi manjše sezonske emigracije v Alžirijo. Razlog za tako velik delež Špancev, ki so emigrirali v Latinsko Ameriko v omenjenem obdobju, je bil predvsem v kulturnih, jezikovnih in preteklih kolonialnih vezeh med državami Latinske Amerike in Španijo.

V medvojnem času se je pojavil nov tok španskih emigracij in sicer v sosednjo Francijo. Vzrok temu so bile zaprte politike držav Latinske Amerike, ki so zelo oteževale priseljevanje. Emigracije Špancev v Južno Ameriko so se ponovno povečale v štiridesetih letih 20. stoletja, vendar ti emigracijski tokovi niso bili tako močni kot v obdobju do prve svetovne vojne. Vzroka za te emigracije sta bila predvsem španska državljanska vojna in pa druga svetovna vojna. Po ocenah je tako med leti 1949 in 1958 vsako leto v Latinsko Ameriko odšlo povprečno 40.000 Špancev, glavna območja priseljevanja pa so v tem obdobju bila Argentina, Venezuela in Brazilija.

V petdesetih letih so se tokovi španskih emigracij dokaj spremenili predvsem zaradi dveh razlogov. Prvi razlog je bil restriktivno vodenje držav Latinske Amerike, ki so se upirale nadaljnjim imigracijam iz Španije, drugi pomembnejši razlog pa je bil pojav novega vala masivnih emigracij iz Španije v države zahodne Evrope. V petdesetih letih 20. stoletja je bil glavni vzrok za številne emigracije Špancev v druge evropske države predvsem hitro naraščanje povpraševanja po nekvalificiranih delavcih v vodilnih razvitih državah, kjer je izstopala predvsem Francija. V obdobju med leti 1951 in 1960 je Španija beležila neto emigracije v višini okoli 712.000 ljudi. Večina teh emigracij je bila usmerjena v države zahodne Evrope. Skoraj 90 odstotkov španskih emigrantov je izviralo predvsem iz petih španskih regij, ki so Extremadura, Andaluzija, Kastilja-León, Kastilja-La Mancha in Galicija. V šestdesetih letih 20. stoletja je Španija zabeležila najobsežnejše emigracijske tokove v tujino, večinoma v zahodno Evropo. V sedemdesetih letih pa so se neto emigracije v Španiji občutno zmanjšale kot posledica recesije v drugi polovici sedemdesetih let, ki je povzročila zmanjšanje povpraševanja po tuji nekvalificirani delovni sili. Kot posledica tega so se emigracije Špancev v države zahodne Evrope v letu 1974 zmanjšale za 47 odstotkov, v letu 1975 pa za 59 odstotkov. V sledečih letih so se emigracije iz Španije še nadalje zmanjševale, imigracije v Španijo pa so se pričele vse hitreje povečevati, kar je privedlo do tega, da se je Španija v osemdesetih letih iz neto emigracijske spremenila v neto imigracijsko državo. (Harrison, Corkill, 2004, str. 33-38).

Španija je bila v preteklosti predvsem država izseljevanja. Emigracijski tokovi v Španiji so dosegli svoj vrh med koncem 19. stoletja in sedemdesetimi leti 20. stoletja. Glede na podatke, ki jih je na dan 31.12.2001 objavilo špansko Ministrstvo za zunanje zadeve, je bilo na španskih konzulatih v tujini v omenjenem letu prijavljenih 1.413.353 Špancev, živečih v tujini. Od tega jih je 52 odstotkov živel v Ameriki, predvsem v državah Latinske Amerike (47,4 odstotka), med katerimi je izstopala Argentina. To je južnoameriška država, v kateri je živel največ španskih priseljencev, natančneje 247.824. Druge južnoameriške države z dokaj velikim številom španskih priseljencev so še Venezuela, Brazilija, Urugvaj, Mehika pa tudi Čile in Kuba. V zadnjih desetletjih se vse večje število Špancev izseljuje tudi v Združene države Amerike in Kanado, delno neposredno iz Španije, delno pa posredno iz drugih latinskoameriških držav. Evropa je drugi kontinent z največjim številom španskih priseljencev. V letu 2001 je v evropskih državah živel 45 odstotkov vseh Špancev, ki so se preselili v tujino. Od tega jih je velika večina (35,4 odstotka) živel v državah Evropske unije in razvitejših državah srednje in zahodne Evrope (9,5 odstotka). Med evropskimi državami izstopa predvsem Francija, kjer je leta 2001 živel več kot 230.000 španskih priseljencev. Veliko število Špancev živi tudi v državah, kot so Nemčija, Švica, Velika Britanija, Andora in državah Beneluksa, kjer izstopa predvsem Belgija. Na ostalih kontinentih pa prebiva okoli 45.000 Špancev, kar predstavlja približno 3,1 odstotka vseh Špancev, ki živijo izven Španije. V Afriki je v letu 2001 živel manj kot 1 odstotek vseh Špancev, ki prebivajo v tujini, največ jih je prebivalo v državi Maroko. Podobna situacija je bila tudi v Aziji, kjer je leta 2001 živel samo 0,7 odstotka vseh v tujini živečih Špancev. Največ Špancev v Aziji je v letu 2001 živel na Filipinih, njihovo število pa je bilo nekaj več kot 2.000 oseb. Druga pomembna azijska država z velikim številom Špancev je bila tudi Japonska. Nekaj več kot 15.000 španskih priseljencev je v letu 2001 živel tudi v Avstraliji.

Večina Špancev, živečih v tujini, prihaja iz severozahodnega dela Španije in pa iz gosteje poseljenih španskih provinc. Predvsem izstopajo avtonomne regije, kot so Galicija, Asturija in Kastilja-León. Med španskimi provincami je bila leta 2002 provinca Madrid tista, iz katere se je izselilo v tujino največje število ljudi. Skupaj je v letu 2002 iz te province emigriralo v tujino 133.539 Špancev. Španske province, iz katerih se v tujino preseli najmanjše število prebivalcev, se nahajajo v osrednji in vzhodni Španiji. Med temi provincami izstopata predvsem Kastilja-La Mancha in Castellón, iz katerih je po podatkih iz leta 2001 odšlo v tujino najmanjše število Špancev. Skoraj za celotno 20. stoletje je bilo za španske emigracije značilno, da je bila večina španskih emigrantov moških. V zadnjih letih pa se je v Španiji število žensk in moških, ki se odločijo za selitev v tujino, dokaj izenačilo, tako da je sedaj med vsem španskim prebivalstvom, ki se preseli v tujino, približno polovica žensk in polovica moških. Glede na podatke iz leta 2001 je bilo med španskimi emigranti 49,8 odstotka žensk in 50,2 odstotka moških.

Po zadnjih podatkih statistike o spremembah stalnega bivališča iz leta 2006 je bilo v Španiji v tem letu registriranih 142.296 emigracij v tujino. Če ne upoštevamo emigracij v tujino zaradi poteka dovoljenja za bivanje v Španiji, so se emigracije v letu 2006 povečale za 26 odstotkov

glede na leto 2005. Med vsemi emigranti v Španiji v letu 2006 je bilo 22.042 Špancev. Glede na kontinent je glavno območje priseljevanja španskih emigrantov Evropa, kamor se je v omenjenem letu preselilo kar 55,4 odstotka vseh španskih izseljencev. Predvsem izstopajo države Evropske unije kot so Velika Britanija, Francija in Nemčija. Drugi kontinent po številu španskih emigrantov je Amerika, kamor je emigriralo 34,7 odstotka Špancev. V Ameriki izstopajo predvsem Združene države Amerike in Argentina. 4,6 odstotka Špancev se je v letu 2006 preselilo v Afriko, 4,5 odstotka v Azijo, 0,7 odstotke v Oceanijo, za 0,1 odstotka Špancev pa je država, v katero so se preselili, nepoznana.

Tabela 6: Emigracije v tujino v letu 2006 po kontinentih, na katere se preselijo emigranti

	Španci	Delež	Tujci	Delež
Skupaj	22.042	100	120.254	100
Evropa skupaj	12.208	55,4	11.278	9,4
• Evropska unija	10.188	46,2	5.901	4,9
• Drugi deli Evrope	2.020	9,2	5.377	4,5
Afrika	1.022	4,6	2.730	2,2
Amerika	7.657	34,7	8.321	6,9
Azija	985	4,5	851	0,7
Oceanija	160	0,7	43	0,1
Nepoznana država	10	0,1	40.429	33,6
Odseljeni zaradi poteka dovoljenja za bivanje	0	0,0	56.602	47,1

Vir: Estadística de Variaciones Residenciales, 2006, str. 6.

Ostalih 120.254 prebivalcev Španije, ki so se izselili iz države, pa je bilo tujcev, ki so prebivali v Španiji in so se odločili za preselitev v drugo državo. Od tega jih je bilo kar 56.602 ali 47,1 odstotka takih, ki so se v tujino preselili zaradi poteka dovoljenja za bivanje v Španiji. Največ je bilo med temi izseljenci Romunov, Maročanov, Kitajcev in Ekvadorcev, več podatkov, povezanih s potekom dovoljenja za bivanje glede na narodnost in spol, je prikazanih v Tabeli 22 v prilogi. Nekateri priseljenci namreč ob priselitvi v Španijo ne pridobijo dovoljenja za stalno bivanje v državi ampak zgolj dovoljenje za začasno bivanje. To dovoljenje morajo tako vsaki dve leti obnavljati, kar se beleži v registru prebivalstva. Pri kar 33,6 odstotkih tujcev, ki so se iz Španije preselili v tujino, ni poznana država, v katero so se preselili. Ostali tujci so iz Španije emigrirali v Evropo (9,4 odstotkov), kjer izstopata predvsem Romunija in Nemčija, Ameriko (6,9 odstotka), največ v Bolivijo, Ekvador in Argentino, Afriko (2,2 odstotka), kjer močno izstopa Maroko, Azijo (0,7 odstotka) in Oceanijo (0,1 odstotka). Avtonomne regije, ki so v letu 2006 beležile največje število odhodov prebivalcev so bile Katalonija, Madrid, Valencia, Andaluzija, Baskija in Galicija.

Če primerjamo imigracije in emigracije v neki državi, dobimo migracijski saldo. Ta je bil v Španiji v letu 2006 pozitiven in je znašal 698.548 oseb. To pomeni, da se je v letu 2006 v Španijo priselilo 698.548 oseb več, kot se jih je iz Španije v tem letu izselilo.

5 PROJEKCIJE PREBIVALSTVA

Projekcije prebivalstva, ki jih je oblikoval Španski statistični urad na podlagi podatkov, pridobljenih s popisom prebivalstva leta 2001, kažejo rastoč trend prebivalstva Španije v prihodnjih letih. V letu 2010 naj bi glede na izdelane projekcije v Španiji živel približno 45.600.000 prebivalcev, v letu 2025 pa naj bi število Špancev že preseglo 50.000.000. Do leta 2050 bo nato po predvidevanjih Španskega statističnega urada število prebivalcev Španije še naraščalo in v letu 2050 doseglo število 53.140.000 oseb. Po letu 2050 pa je predviden preobrat, ki bo rezultat predvsem progresivnega staranja prebivalstva Španije. Število Špancev naj bi se pričelo zmanjševati in tako naj bi leta 2070 v Španiji živel nekaj več kot 51.000.000 prebivalcev.

Tabela 7: Razvoj prebivalstva Španije in struktura po starostnih razredih glede na projekcije izdelane na podlagi podatkov iz popisa prebivalstva 31.12. 2001

Leta	Prebivalstvo	Rast	Delež prebivalstva glede na starostno skupino		
			0-15 let	16-64 let	65 in več let
2002	41.663.702	699.454	15,6	67,5	16,9
2005	43.483.912	548.911	15,6	67,6	16,8
2010	45.686.498	374.544	16,0	66,7	17,4
2015	47.454.500	335.968	16,4	65,3	18,3
2020	48.928.691	264.033	15,9	64,6	19,5
2025	50.081.151	212.616	15,0	63,8	21,2
2030	51.068.904	190.762	14,1	62,5	23,4
2035	51.963.530	165.784	13,6	60,6	25,8
2040	52.659.953	119.017	13,7	58,1	28,2
2045	53.071.375	56.427	14,0	55,8	30,2
2050	53.147.442	-12.549	14,1	55,0	30,9

Vir: Notas de prensa, 2004, str. 2.

Če pogledamo starostno sestavo prebivalstva, zelo izstopa napoved, ki je zelo zaskrbiljujoča in kaže, da se bo število prebivalcev Španije, starih 65 let ali več, do leta 2050 skoraj podvojilo. Prebivalstvo te starostne skupine je v letu 2005 znašalo 16,8 odstotka vsega prebivalstva Španije, v letu 2050 pa naj bi znašalo 30,9 odstotka celotne španske populacije. V letu 2070 pa se predvideva zmanjšanje deleža prebivalstva, starejšega od 65 let. Znašal naj bi 28,4 odstotka celotnega prebivalstva. Delež prebivalstva, starega od 0 do 15 let, se bo zmanjšal. Z

15,6 odstotka v letu 2005 bo padel na 13,9 odstotka v letu 2070. Delež Špancev, starih med 16 in 64 leti, bo z 67,6 padel na 57,8 odstotka v obdobju med leti 2005 in 2070.

Demografska rast v Španiji bo v prihodnosti predvsem odvisna od imigracij. Število imigrantov bo tudi pomembno vplivalo na število rojstev v Španiji v prihodnosti. Imigracije v Španijo bodo tako vsaj delno pripomogle k upočasnitvi, vsekakor pa ne k zaustavitvi procesa staranja španskega prebivalstva.

Hipoteza prihodnjega razvoja smrtnosti

Za smrtnost je Španski statistični urad oblikoval projekcije za obdobje tridesetih let in sicer po spolu in po starosti. Glede na projekcije naj bi se pričakovana življenjska doba ob rojstvu pri moških iz 76,62 let, kolikor je znašala v letu 2002, do leta 2030 dvignila na 80,88 let, pri ženskah pa naj bi iz 83,36 let narasla na 86,91 let. Razlika med pričakovano življenjsko dobo med spoloma se bo v prihodnje zniževala in se bo tako iz 6,73 let v letu 2002 znižala na 6,02 leta v letu 2030.

Tabela 8: Projekcije pričakovane življenjske dobe ob rojstvu v Španiji do leta 2030

Leta	Moški	Ženske	Razlika med spoloma
2002	76,629	83,363	6,734
2010	78,340	84,792	6,451
2015	79,233	85,535	6,302
2020	79,840	86,041	6,201
2025	80,367	86,482	6,115
2030	80,888	86,916	6,028

Vir: Notas de prensa, 2004, str. 3.

Hipoteza prihodnjega razvoja rodnosti

Projekcije za povprečno število otrok na žensko in projekcije srednje starosti ob rojstvu otroka so bile prav tako oblikovane za obdobje tridesetih let. Pričakuje se rastoči trend števila otrok na eno žensko. V letu 2030 naj bi ta kazalec dosegel 1,53 otroka žensko. Od leta 2030 se predvideva konstanten kazalec povprečnega števila otrok na žensko, ki naj bi znašal 1,53 otrok na eno žensko. Število rojstev pa se bo po letu 2030 kljub konstantnemu kazalcu povprečnega števila otrok na žensko po posameznih letih spreminjalo, saj to ni odvisno le od omenjenega kazalca ampak tudi od deleža ženske populacije v rodni dobi v posameznem letu. Kljub temu da projekcije kažejo nadaljevanje poviševanja srednje starosti ob rojstvu otroka, se v Španiji lahko pričakuje rahla upočasnitev tega poviševanja. Vzrok za to upočasnitev poviševanja tega kazalca v Španiji naj bi bile nižje vrednosti omenjenega kazalca pri ženskah, ki se priseljujejo v Španijo iz tujine.

Tabela 8: Projekcije rodnosti v Španiji do leta 2070

	Rojstva	Moški	Ženske	povprečno število otrok na žensko	srednja starost ob rojstvu otroka
2002	416.518	214.849	201.669	1,256	30,82
2010	479.800	247.491	232.309	1,398	31,08
2020	426.724	220.113	206.611	1,515	31,10
2030	415.253	214.196	201.057	1,525	31,14
2040	451.989	233.145	218.844	1,526	31,15
2050	435.767	224.778	210.989	1,526	31,15
2060	417.665	215.440	202.225	1,526	31,15
2070	432.096	222.884	209.212	1,526	31,15

Vir: Notas de prensa, 2004, str. 3.

Hipoteza prihodnjega razvoja zunanjih migracij

Za migracije ni mogoče izdelati ustrezne hipoteze, ki bi služila kot prikaz prihodnjega razvoja, saj so migracije zelo spremenljive in nanje močno vplivajo razmere v domači in drugih državah. Tako pojmujeemo izdelano hipotezo o prihodnjem razvoju migracij le kot enega izmed možnih scenarijev razvoja. Španski statistični urad je izdelal projekcije imigracij do leta 2010, od leta 2010 dalje pa predvideva do leta 2060 stalen tok imigrantov v višini 250.000 oseb. V primeru španskih imigrantov se predvidevajo imigracije okoli 35.000 oseb letno do leta 2010, po tem letu pa je pričakovan upad števila španskih imigrantov, tako da bi v letu 2060 te imigracije znašale okoli 10.000 oseb (Notas de prensa, 2004, str. 1-4).

Tabela 9: Projekcije migracij v Španiji do leta 2060

Leta	Španci	Tujci	Skupaj
2002	33.594	614.273	647.867
2003	42.891	565.070	607.961
2004	39.000	468.500	507.500
2005	38.998	421.650	460.648
2006	38.996	379.485	418.481
2007	38.995	341.537	380.532
2008	38.993	307.383	346.376
2009	38.992	276.645	315.637
2010	38.990	248.981	287.971
2060	10.000	248.981	258.981

Vir: Notas de prensa, 2004, str. 4.

6 SKLEP

Španija je ena izmed držav, v kateri se število prebivalcev iz leta v leto povečuje. To povečevanje je predvsem posledica številnih imigracij v Španijo, manj pa na povečevanje vpliva rodnot, saj je ta v Španiji razmeroma nizka, tako kot v drugih razvitih državah. Po podatkih je v Španiji leta 2007 živel že 45.200.737 prebivalcev, to je 1,1 odstotka več kot leto prej. V Španiji se kaže rastoči trend pri rodnoti. Povečuje se tako splošna stopnja natalitete kot tudi stopnja totalne rodnoti. Leta 2006 se je v Španiji rodilo 10,9 živorojenih otrok na 1000 prebivalcev. Stopnja totalne rodnoti pa je v tem istem letu znašala 1,38 otroka na žensko v njeni rodni dobi. Kljub povečevanju stopnje totalne rodnoti pa v Španiji ni zagotovljena vsaj enostavna reprodukcija prebivalstva, saj se kazalec nahaja pod mejo 2,1 otroka na žensko. Smrtnost v Španiji pada, saj narašča tako življenjsko pričakovanje ob rojstvu za moške kot tudi za ženske. Kazalec življenjsko pričakovanje ob rojstvu za oba spola skupaj je leta 2005 v Španiji znašal 80,23 leta in je eden izmed najvišjih med evropskimi državami. Splošna stopnja smrtnosti španskega prebivalstva pa se povečuje. Vzrok tega je predvsem staranje prebivalstva, saj je le to v veliki meri odvisno od starostne strukture prebivalstva. V letu 2006 je znašal delež prebivalstva, starejšega od 65 let, 16,7 odstotka.

Španija je bila do pred nekaj desetletji tipična emigracijska država, domovino je zapustilo na tisoče Špancev. V zadnjih desetletjih pa se je spremenila v povsem imigracijsko državo, v katero prihaja vsako leto več priseljencev, veliko med njimi je tudi Špancev, ki se po letih življenja v tujini vračajo v domovino. Imigracije v Španiji imajo največjo zaslugo pri upočasnjevanju staranja prebivalstva, nikakor ga pa ne morejo zaustaviti. V letu 2006 je v Španijo prišlo 840.844 priseljencev, večina teh oseb je bila delovno aktivnega prebivalstva.

Glede na projekcije prebivalstva se za Španijo ne napoveduje tako črna prihodnost kot za nekatere druge države. Število prebivalstva naj bi se glede na napovedi tudi v prihodnje še naprej povečevalo. Pričakuje se tudi nadaljnje povečevanje stopnje totalne rodnoti. Imigracije v Španijo pa naj bi se po napovedih v bližnji prihodnosti pričele zniževati. So pa to zgolj napovedi, ki so oblikovane na podlagi preteklega razvoja prebivalstva, ali se bodo uresničile ali ne, pa bo pokazal čas.

LITERATURA

1. Baird David: Spain. Independent Traveller's Guide. Revised and updated edition. London : Duncan Petersen Publishing Ltd, 2001. 304 str.
2. Bregar Lea, Bavdaž Kveder Mojca, Ograjenšek Irena: Ekonomska Statistika 2000. Statistika prebivalstva. Dodatek. Ljubljana : Ekonomska Fakulteta, 2002. 32 str.
3. España, ayer y hoy. Itinerario de Cultura y Civilización. Quinta edición. Madrid : Sociedad General Española de Librería, S.A., 2002. 80 str.
4. Francisco José Goerlich Gisbert: ¿Cuántos somos?: Una excursión por las estadísticas demográficas del Instituto Nacional de Estadística. Universidad de Valencia e Instituto Valenciano de Investigaciones Económicas.
[URL: <http://age.ieg.csic.es/boletin/45/06-cuantos.pdf>], 14.01.2008.
5. Gómez Redondo Rosa: La mortalidad infantil española en el siglo XX. Madrid : Centro de Investigaciones Sociológicas, 1992. 451 str.
6. Gordis Leon: Epidemiología. Tercera edición. Madrid : Elsevier, 2005. 336 str.
7. Harrison Joseph, Corkill David: Spain: A Modern European Economy. Aldershot Burlington (VT) : Ashgate, 2004. 241 str.
8. Izquierdo Escribano Antonio: La inmigración inesperada. La población extranjera en España (1991-1995). Madrid : Trotta, 1996. 287 str.
9. Kunaver Jurij et al.: Obča geografija. Četrta izdaja. Ljubljana : DZS, 1998. 265 str.
10. Libro blanco de la anticoncepción en España. Madrid : GRUPO Aula Medica, S.A. 150 str. [URL: http://www.sec.es/publicaciones/libro_blanco/LIBROBLANCOb.pdf], 2005.
11. Livi Bacci Massimo: Introducción a la Demografía. Primera edición. Barcelona : Editorial Ariel, 2000. 480 str.
12. Lora Tamayo D'Ocon Gloria: La inmigración extranjera en España. Evolución y situación actual. Madrid : Delegación Diocesana de Migraciones, Asociación Solidaridad Trabajadores Inmigrantes, 1997. 245 str.
13. Malačič Janez: Demografija. Teorija, analiza, metode in modeli. Četrta izdaja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 378 str.

14. Martínez Veiga Ubaldo: La integración social de los inmigrantes extranjeros en España. Madrid : Trotta, 1997. 304 str.
15. Mišetič Nina: Demografski razvoj Hrvaške. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2006. 43 str.
16. Puyol Rafael: Dinámica de la población en España. Cambios demográficos en el último cuarto del siglo XX. Madrid : Editorial Síntesis, 1999. 399 str.
17. Puyol Rafael: Emigración y desigualdades regionales en España. Madrid : EMESA, 1979. 217 str.
18. Puyol Rafael: La población española. Segunda edición. Madrid : Síntesis, 1996. 167 str.
19. Salustiano del Campo: La Población de España: Cicred, 1975. 122 str.
20. Seguranyes Guillot Gloria: Enfermería maternal. Madrid : Elsevier, 2003. 94 str.
21. Vinuesa Angulo Julio: Demografía. Análisis y Proyecciones. Madrid : Editorial Síntesis, 1997. 366 str.
22. Wallace Paul: El seísmo demográfico. Madrid : Siglo veintiuno de España Editores, 2000. 292 str.

VIRI

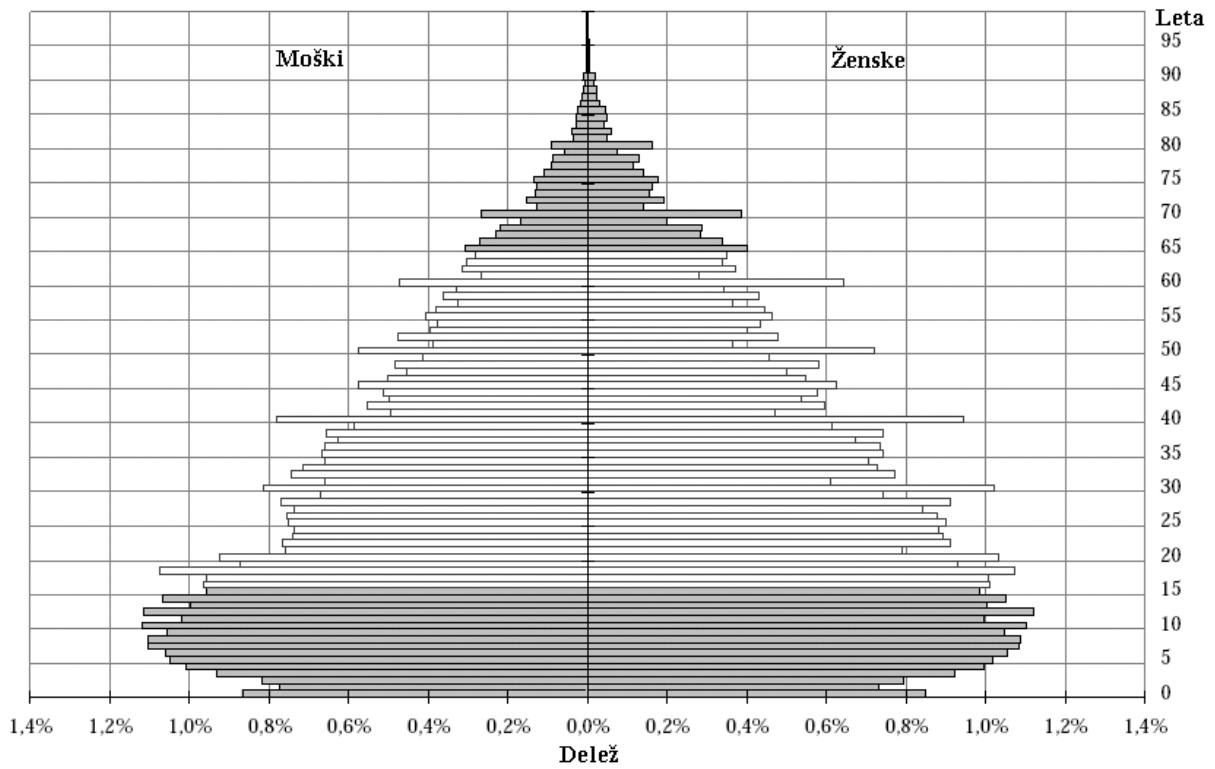
1. Aborto.
[URL: [http://www.arbil.org/\(67\)torr.htm](http://www.arbil.org/(67)torr.htm)], 31.01.2008.
2. Anuario Estadístico de España 2007. Madrid : Instituto Nacional de Estadística, 2007. 755 str.
3. Anuario Estadístico de España 2002-2003. Madrid : Instituto Nacional de Estadística, 2003. 768 str.
4. España en cifras 2007. Madrid : Instituto Nacional de Estadística, 2007. 55 str.
5. Europe in figures. Eurostat yearbook 2006-07. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2007. 373 str.

6. Europe's Demographic Future: Facts and Figures on Challenges and Opportunities. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2007. 177 str.
7. Evropske države.
[URL: http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/spain/index_sl.htm], 12.01.2008.
8. Notas de prensa. Instituto Nacional de Estadística.
[URL: <http://www.ine.es/prensa/prensa.htm>], 2008.
9. Interrupción Voluntaria del Embarazo - Datos definitivos correspondientes al año 2006. Madrid : Ministerio de Sanidad y Consumo, 2007. 195 str.
10. Pirámide de la población española.
[URL: <http://www.eumed.net/cursecon/ppp/pirespdinamica.ppt>], 23.01.2008.
11. Pirámides de la población española.
[URL :<http://www.ced.uab.es/jperez/pags/DatosVejez.htm>], 24.01.2008.
12. Population statistics. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2006. 181 str.
13. Spletna stran Eurostat-a.
[URL: ec.europa.eu/eurostat/], 2008.
14. Spletna stran španskega statističnega urada.
[URL: <http://www.ine.es/>], 2008.
15. Tendencias demográficas durante el siglo XX en España. Madrid : Instituto Nacional de Estadística, 2004. 301 str.
16. Zgodovina Španije.
[URL: <http://www.ekonomska.org/pouktiv/0405/3bkezmicd/zgodovina.html>], 19.01.2008.

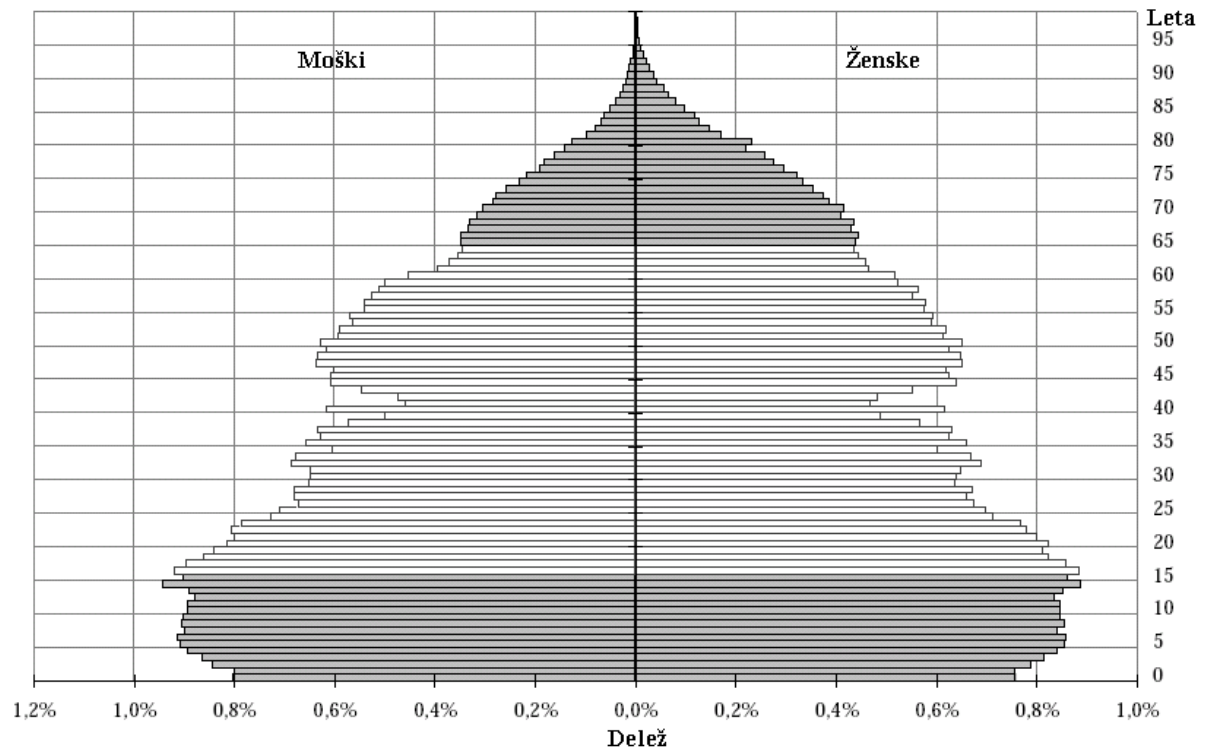
PRILOGE

Slika 1: Starostne piramide Španije za določena izbrana leta

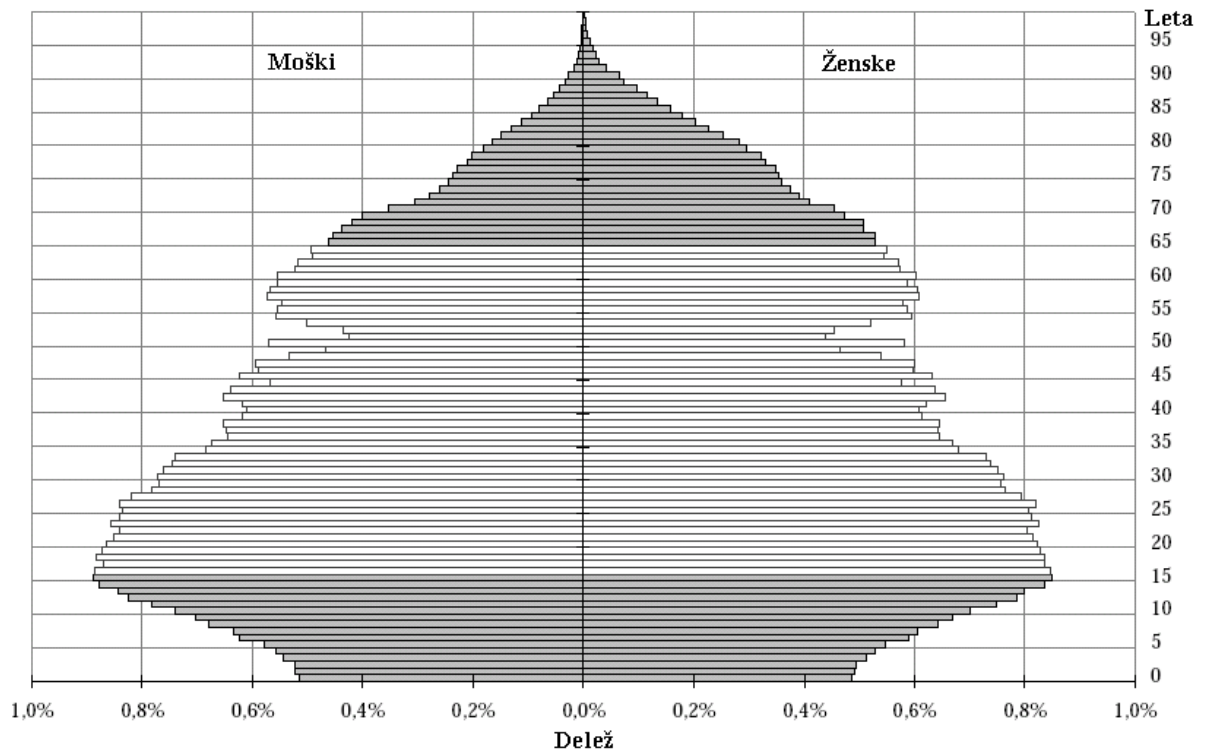
Leto 1940

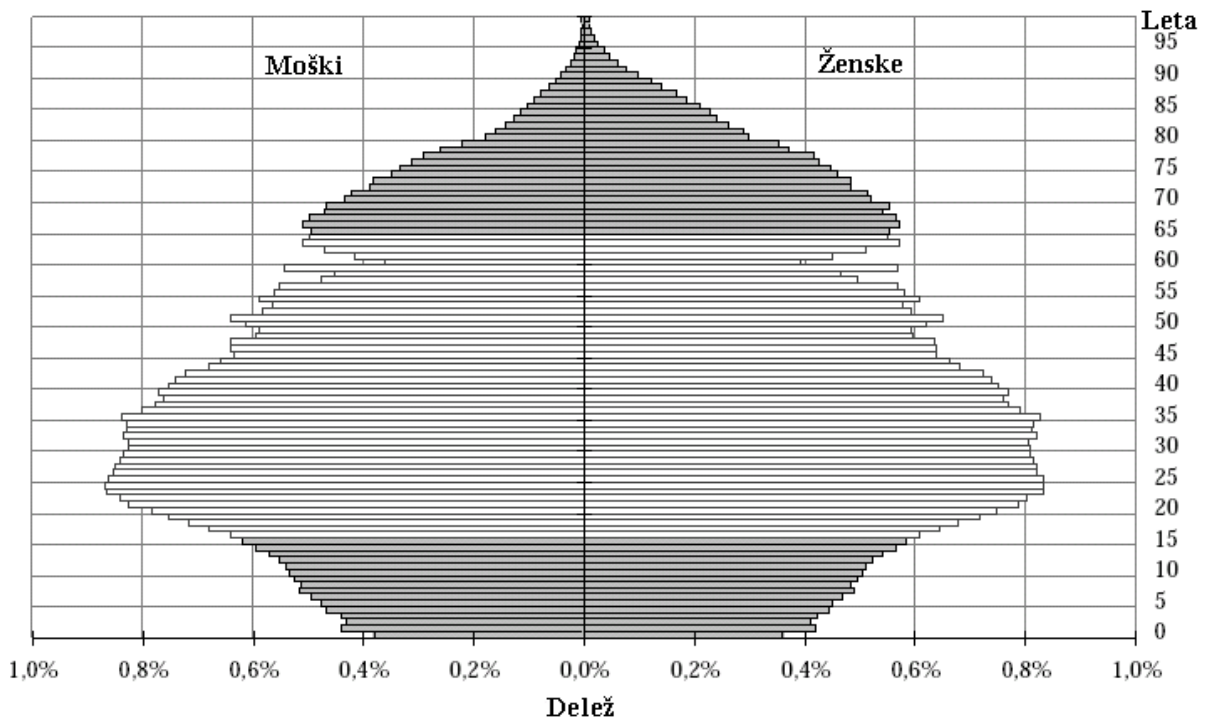
Leto 1981

Leto 1991

Leto 2000

Vir: Centre d'Etudis Demogràfics, 2007.

Tabela 1: Skupno število prebivalcev Španije ter število moških in žensk v Španiji v obdobju med leti 1970 in 2007

Leta	Število prebivalcev skupaj	Število moških	Število žensk
1970	33.956.376	16.575.163	17.381.213
1981	37.746.260	18.529.764	19.216.496
1991	38.872.268	19.036.446	19.835.822
1996	39.669.394	19.399.549	20.269.845
1998	39.852.651	19.488.465	20.364.186
2000	40.499.791	19.821.384	20.678.407
2001	41.116.842	20.165.514	20.951.328
2003	42.717.064	21.034.326	21.682.738
2005	44.108.530	21.780.869	22.327.661
2006	44.708.964	22.100.466	22.608.498
2007	45.200.737	22.339.962	22.860.775

Vir: Instituto Nacional de Estadística, 2008.

Tabela 2: Število prebivalcev Španije po starostnih skupinah v obdobju med leti 1970 in 2006

	Leta				
	1970	1981	1991	2001	2006
Starostna skupina					
0-9 let	6.429.445	6.383.401	4.446.866	3.828.813	4.234.997
10-19 let	5.739.531	6.565.640	6.425.374	4.568.608	4.485.642
20-29 let	4.788.233	5.479.606	6.341.692	6.682.889	6.754.309
30-39 let	4.463.757	4.701.120	5.369.835	6.669.028	7.696.716
40-49 let	4.458.971	4.417.234	4.598.072	5.636.824	6.691.929
50-59 let	3.358.349	4.303.093	4.212.733	4.646.534	5.175.552
60-69 let	2.780.449	3.042.149	3.941.479	3.941.217	4.093.320
70-79 let	1.498.261	2.065.987	2.388.349	3.288.678	3.601.676
80 let in več	523.661	725.131	1.147.868	1.584.780	1.974.823

Vir: Anuario Estadístico de España 2002-2003, 2003, str. 55; Anuario Estadístico de España 2007, 2007, str. 55.

Tabela 3: Število žensk na 100 moških v Španiji v obdobju med leti 1996 in 2007

Leto	Število žensk na 100 moških
1996	104,2
1997	104,2
1999	104,3
2000	104,3
2002	104,0
2004	103,6
2005	103,3
2006	102,9
2007	102,7

Vir: Eurostat, 2008.

Tabela 4: Število prebivalcev Španije glede na spol po posameznih avtonomnih regijah v letu 2006

Avtonomna regija/mesto*	Skupaj	Moški	Ženske
Španija	44.708.964	22.100.466	22.608.498
Andaluzija	7.975.672	3.958.565	4.017.107
Aragonija	1.277.471	636.659	640.812
Asturija	1.076.896	516.347	560.549
Balearski otoki	1.001.062	501.899	499.163
Kanarski otoki	1.995.833	1.001.394	994.439
Kantabrija	568.091	277.869	290.222
Kastilja-León	2.523.020	1.247.158	1.275.862
Kastilja-La Mancha	1.932.261	970.867	961.394
Katalonija	7.134.697	3.543.706	3.590.991
Valencia	4.806.908	2.394.307	2.412.601
Extremadura	1.086.373	540.352	546.021
Galicija	2.767.524	1.333.797	1.433.727
Madrid	6.008.183	2.908.654	3.099.529
Murcia	1.370.306	697.027	673.279
Navarra	601.874	300.917	300.957
Baskija	2.133.684	1.043.849	1.089.835
La Rioja	306.377	154.556	151.821
Ceuta*	75.861	38.581	37.280
Melilla*	66.871	33.962	32.909

Vir: Anuario Estadístico de España 2007, 2007, str. 51.

Tabela 5: Število živorojenih skupaj in po spolu v Španiji v obdobju med leti 1975 in 2006

Leto	Število živorojenih	Živorojeni dečki	Živorrojene deklice
1975	669.378	346.386	322.992
1980	571.018	296.224	274.794
1985	456.298	236.229	220.069
1990	401.425	207.495	193.930
1995	363.469	187.399	176.070
2000	397.632	205.596	192.036
2001	406.380	208.787	197.593
2002	418.846	215.995	202.851
2003	441.881	227.584	214.297
2004	454.591	234.875	219.716
2005	466.371	240.201	226.170
2006	482.957	249.184	233.773

Vir: Anuario Estadístico de España 2007, 2007, str. 78; Instituto Nacional de Estadística, 2008.

Tabela 6: Splošna stopnja natalitete in stopnja totalne rodnosti v Španiji v obdobju med leti 1975 in 2006

Leto	Splošna stopnja natalitete (v ‰)	Stopnja totalne rodnosti (št. otrok na eno žensko)
1975	18,76	2,80
1980	15,22	2,22
1985	11,88	1,64
1990	10,33	1,36
1995	9,23	1,17
2000	9,88	1,23
2001	9,98	1,24
2002	10,14	1,26
2003	10,52	1,31
2004	10,65	1,33
2005	10,75	1,35
2006	10,96	1,38

Vir: Anuario Estadístico de España 2007, 2007, str. 78, 80; Instituto Nacional de Estadística, 2008.

Tabela 7: Spreminjanje števila rojstev po posameznih španskih avtonomnih regijah v obdobju med leti 1975 in 2002 izraženo odstotkovno

	1975-02	75-79	80-84	85-89	90-94	95-99	00-02
Španija	-37,8	-10,1	-17,1	-10,5	-7,8	4,6	4,7
Andaluzija	-34,1	-4,9	-12,1	-8,3	-8,6	-0,8	1,7
Aragonija	-41,5	-12	-18,7	-12	-1,7	2,7	4,8
Asturija	-61,1	-11,8	-22,7	-25,1	-14,4	-0,6	0,8
Balearski otoki	-6,9	-9	-9,7	-1,0	-13,0	14,6	8,9
Kanarski otoki	-31,0	-6,3	-16,5	-3,3	-8,7	11,0	0,2
Kantabrija	-48,5	-7,0	-23,1	-18,3	-16,8	7,7	4,1
Kastilja-León	-50,7	-6,4	-15,9	-16,5	-13,6	-3,7	1,0
Kastilja-La Mancha	-35,8	-6,5	-8,9	-4,4	-7,4	-3,2	-1,0
Katalonija	-38,1	-20,2	-20,5	-11,9	-3,8	10,0	7,1
Valencia	-32,5	-5,1	-20,2	-9,2	-8,0	5,6	7,7
Extremadura	-40,3	-3,0	-9,0	-7,0	-10,5	-7,1	-4,0
Galicija	-55,9	-6,4	-22,0	-17	-12,5	-0,1	-0,4
Madrid	-30,5	-12,6	-18,3	-10,3	-4,7	10,3	11,6
Murcia	-16,1	1,5	-18,4	-3,8	-9,9	4,2	9,2
Navarra	-33,2	-14,9	-19,3	-8,5	-3,4	10,7	10,4
Baskija	-54,0	-19,7	-22,2	-18,4	-7,2	9,4	5,3
La Rioja	-34,5	-5,1	-20,6	-12,4	-6,4	10,5	8,1
Ceuta	-19,9	-9,4	-11,7	-4,3	1,41	-3,3	5,9
Melilla	65,8	10,4	6,1	2,3	3,6	-2,8	9,61

Vir: Tendencias demográficas durante el siglo XX en España, 2004, str. 123.

Tabela 8: Srednja starost ob rojstvu prvega otroka v Španiji v obdobju med leti 1985 in 2006

Leta	Srednja starost ob rojstvu prvega otroka
1985	25,78
1995	28,39
2000	29,08
2003	29,24
2004	29,29
2005	29,33
2006	29,31

Vir: Instituto Nacional de Estadística, 2008.

Tabela 9: Povprečna starost ob prvi poroki po spolu v Španiji v obdobju med leti 1975 in 2005

Leta	Moški	Ženske
1975	26,5	23,9
1980	25,9	23,5
1985	26,6	24,1
1990	27,7	25,6
1995	29,0	27,1
2000	30,0	28,0
2001	28,3	30,1
2002	30,4	28,5
2003	30,6	28,8
2004	31,0	29,1
2005	31,2	29,3

Vir: Instituto Nacional de Estadística, 2008.

Tabela 10: Število porok v Španiji v obdobju med leti 1998 in 2005 glede na zakonski stan skleniteljev zakonskih zvez

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
(1)	207.041	208.129	216.451	208.057	211.522	212.300	216.149	208.146
(2)								
(2.1)	193.068	188.224	196.047	186.961	188.710	195.034	187.602	179.517
(3)								
(3.1)	193.068	194.363	202.179	193.342	195.630	195.034	196.740	188.709
(3.2)	2.072	1.905	1.862	1.819	1.933	2.092	2.036	1.844
(3.3)	11.901	11.861	12.410	12.896	13.959	15.174	17.373	17.593
(4)								
(4.1)	196.043	196.943	204.864	196.096	198.295	197.969	199.376	191.231
(4.2)	1.117	1.093	963	970	1.092	1.152	1.195	1.069
(4.3)	9.881	10.093	10.624	10.991	12.135	13.179	15.578	15.846

Legenda: (1) Število porok, (2) Zakonski stan, (2.1) Samski moški s samsko žensko, (3) Zakonski stan moškega pred poroko, (3.1) Samski, (3.2) Ovdovel, (3.3) Ločen, (4) Zakonski stan ženske pred poroko, (4.1) Samska, (4.2) Ovdovela, (4.3) Ločena

Vir: Anuario Estadístico de España 2007, 2007, str. 74.

Tabela 11: Število porok v Španiji v obdobju med leti 1998 in 2005 glede na starost skleniteljev zakonskih zvez

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
(1)								
(2)								
(3)	1.518	1.412	1.171	927	837	670	627	534
(3.1)	24.432	22.856	21.486	18.911	17.400	16.019	14.169	12.424
(3.2)	92.989	92.402	95.498	89.402	88.281	84.887	81.650	74.928
(3.3)	56.526	58.187	62.573	61.249	64.248	66.015	69.428	68.597
(3.4)	16.291	17.458	19.193	19.949	21.289	23.163	25.412	25.882
(3.5)	9.530	9.978	10.558	11.209	12.514	13.926	16.282	16.688
(3.6)	3.352	3.571	3.721	3.981	4.336	4.830	5.589	5.918
(3.7)	2.403	2.265	2.251	2.429	2.617	2.790	2.992	3.175
(4)								
(3)	6.321	5.619	4.743	3.908	3.257	2.896	2.754	2.463
(3.1)	48.589	46.081	44.694	39.415	36.913	33.909	31.039	27.386
(3.2)	96.350	97.804	103.421	98.779	99.837	96.635	96.225	90.353
(3.3)	36.434	38.179	41.464	42.359	45.707	45.722	52.832	53.802
(3.4)	10.420	11.077	12.244	12.868	13.922	12.161	17.562	17.561
(3.5)	6.133	6.546	7.014	7.711	8.479	5.267	11.706	12.258
(3.6)	1.902	1.966	2.063	2.228	2.457	1.022	3.174	3.310
(3.7)	892	857	808	789	949	357	857	1.013

Legenda: (1) Starost skleniteljev zakonske zveze, (2) Starost moških, (3) Manj kot 20 let, (3.1) Od 20 do 24 let, (3.2) Od 25 do 29 let, (3.3) Od 30 do 34 let, (3.4) Od 35 do 39 let, (3.5) Od 40 do 49 let, (3.6) Od 50 do 59 let, (3.7) 60 let in več, (4) Starost žensk

Vir: Anuario Estadístico de España 2007, 2007, str. 74.

Tabela 12: Skupno število živorojenih ter razdelitev na rojene v zakonu in zunaj zakona v Španiji v obdobju med leti 1975 in 2005

Leta	Vsi živorojeni	Živorojeni v zakonu	Živorojeni izven zakona
1975	669.378	655.817	13.561
1980	571.018	548.604	22.414
1985	456.298	419.939	36.359
1990	401.425	362.850	38.575
1995	363.469	323.176	40.293
2000	397.632	327.103	70.529
2001	406.380	326.221	80.159
2002	418.846	327.631	91.215
2003	441.881	338.435	103.446
2004	454.591	340.571	114.020
2005	466.371	342.433	123.938

Vir: Anuario Estadístico de España 2007, 2007, str. 79.

Tabela 13: Število rojenih in delež rojenih glede na red rojstva v Španiji v obdobju med leti 1975 in 2005

Leta	1. red	2. red	3. red	4. red	5. red in višji	Skupaj
1975	253.523	201.474	111.405	51.908	51.068	669.378
	37,9	30,1	16,6	7,8	7,6	100,0
1980	244.386	177.507	84.181	35.199	29.745	571.018
	42,8	31,1	14,7	6,2	5,2	100,0
1985	211.725	146.176	59.506	22.567	16.324	456.298
	46,4	32,0	13,0	4,9	3,6	100,0
1990	201.729	138.743	41.540	12.264	7.149	401.425
	50,3	34,6	10,3	3,1	1,8	100,0
1995	186.234	132.844	32.617	7.657	4.117	363.469
	51,2	36,5	9,0	2,1	1,1	100,0
2000	210.940	144.294	32.330	6.557	3.511	397.632
	53,0	36,3	8,1	1,6	0,9	100,0
2005	254.683	165.344	35.284	7.445	3.615	466.371
	54,6	35,4	7,6	1,6	0,8	100,0

Vir: Instituto Nacional de Estadística, 2008.

Tabela 14: Število splavov v Španiji v obdobju med leti 1991 in 2006

Leta	Število splavov
1991	41.910
1993	45.503
1995	49.367
1997	49.578
2000	63.756
2001	69.857
2002	77.125
2003	79.788
2004	84.985
2005	91.664
2006	101.592

Vir: Interrupción Voluntaria del Embarazo, 2006, str. 17; Instituto Nacional de Estadística, 2008.

Tabela 15: Število umrlih in splošna stopnja smrtnosti v Španiji v obdobju med leti 1975 in 2006

Leta	Število umrlih	Splošna stopnja smrtnosti
1975	298.192	8,36
1980	289.344	7,71
1985	312.532	8,13
1990	333.142	8,57
1995	346.227	8,79
2000	360.391	8,95
2001	360.131	8,84
2002	368.618	8,92
2003	384.828	9,16
2004	371.934	8,71
2005	387.355	8,93
2006	371.478	8,43

Vir: Anuario Estadístico de España 2007, 2007, str. 78, 81; Instituto Nacional de Estadística, 2008.

Tabela 16: Smrtnost dojenčkov v Španiji leta 2006

	skupaj	0-24 ur	1-6 dni	7-27 dni	28 dni-2 meseca	3-5 mesecev	6-11 mesecev
Oba spola	1.704	310	395	408	283	149	159
Dečki	982	182	219	241	164	85	91
Deklice	722	128	176	167	119	64	68

Vir: Instituto Nacional de Estadística, 2008.

Tabela 17: Življenjsko pričakovanje ob rojstvu v Španiji za izbrana leta v obdobju med leti 1901 in 2005

Leta	Skupaj	Moški	Ženske	Razlika med spoloma
1901	34,76	33,85	35,70	1,85
1911	41,73	40,92	42,56	1,64
1921	41,15	40,26	42,05	1,79
1931	49,97	48,38	51,60	3,22
1941	50,10	47,12	53,24	6,12
1951	62,10	59,81	64,32	4,51
1961	69,85	67,40	72,16	4,76
1971	71,98	69,17	74,69	5,52
1975	73,5	70,7	76,3	5,6
1976	73,34	70,40	76,19	5,79
1981	75,62	72,52	78,61	6,09
1986	76,52	73,27	79,69	6,42
1991	76,94	73,40	80,49	7,09
1996	78,11	74,53	81,70	7,17
2000	79,05	75,64	82,46	6,82
2001	79,44	76,07	82,82	6,75
2002	79,67	76,31	83,02	6,71
2003	79,67	76,36	82,98	6,62
2004	79,95	76,68	83,21	6,53
2005	80,23	76,96	83,48	6,52
2030	-	80	87	7
2050	-	81	88	7

Vir: Notas de prensa; 2007, str. 1; Europe's demographic future: Facts and figures on challenges and opportunities, 2007, str. 119.

Tabela 18: Srednja starost ob smrti pri različnih vzrokih smrti v Španiji v letu 2006

Vrsta vzroka smrti	Srednja starost ob smrti
Srednja starost ob smrti skupaj	76,37
Nekateri vzroki perinatalne obolevnosti in smrtnosti	0,56
Prirojene anomalije	19,55
Zapleti med nosečnostjo, porodom in v poporodni dobi	33,29
Nesreče, zastrupitve in nasilja	56,98
Infekcijske in parazitarne bolezni	69,12
Novotvorbe	71,78
Bolezni prebavil	75,28
Bolezni krvi in krvotvornih organov	77,57
Simptomi in nezadostno definirana stanja	78,43
Bolezni živčnega sistema in čutnih organov	78,76
Endokrine bolezni ter bolezni metabolizma in prehrane	79,30
Bolezni obtočil	80,45
Bolezni dihal	81,29
Bolezni mokril in spolovil	82,43
Bolezni kostno-mišičnega sistema in veznega tkiva	83,82
Bolezni kože in podkožnega tkiva	84,00
Duševne motnje	85,00

Vir: Notas de prensa, 2008, str. 4.

Tabela 19: Primerjava notranjih migracij po posameznih španskih avtonomnih regijah med letoma 2005 in 2006

Avtonomna regija	Leto 2006			Leto 2005		
	Im	Em	S	Im	Em	S
Skupaj	1.732.309	1.732.309	0	1.570.361	1.570.361	0
Andaluzija	242.021	235.942	6.079	223.657	211.482	12.175
Aragonija	41.364	41.856	-492	35.999	35.760	239
Asturija	27.708	28.416	-708	25.493	26.189	-696
Balearski otoki	53.699	49.987	3.712	46.020	44.660	1.360
Kanarski otoki	91.207	91.607	-400	82.528	82.655	-127
Kantabrija	24.456	23.085	1.371	23.068	21.904	1.164
Kastilja-León	95.375	97.770	-2.395	80.650	84.805	-4.155
Kastilja-La Mancha	90.773	72.971	17.802	77.384	62.766	14.618
Katalonija	347.847	359.609	-11.762	332.586	342.362	-9.776
Valencia	205.302	191.910	13.392	183.438	168.076	15.362
Extremadura	27.225	27.428	-203	23.150	24.518	-1.368
Galicija	83.423	84.861	-1.438	78.533	78.440	93
Madrid	249.448	272.990	-23.542	215.166	245.160	-29.994
Murcia	45.323	42.782	2.541	43.241	37.846	5.395
Navarra	27.606	26.910	696	24.065	23.742	323
Baskija	61.808	66.651	-4.843	60.221	63.928	-3.707
La Rioja	12.886	12.282	604	11.212	11.170	42
Ceuta	2.204	2.425	-221	1.913	2.490	-577
Melilla	2.634	2.827	-193	2.037	2.408	-371

Legenda: Im – imigracije, Em – emigracije, S – saldo

Vir: Estadística de Variaciones Residenciales, 2006, str. 1.

Tabela 20: Imigracije v Španijo v obdobju med leti 1985 in 2006

Leta	Skupaj	Španski priseljenci	Ostali priseljenci
1985	20.103	13.927	6.176
1987	16.683	11.588	5.275
1989	33.910	19.493	14.417
1991	24.320	13.767	10.553
1993	33.026	17.665	15.361
1995	36.092	16.553	19.539
1996	29.895	13.209	16.686
1997	57.877	22.261	35.616
1998	81.227	24.032	57.195
1999	127.365	28.243	99.122
2000	362.468	31.587	330.881
2001	414.772	20.724	394.048
2002	483.260	40.175	443.085
2003	470.010	40.486	429.524
2004	684.561	38.717	645.844
2005	719.284	36.573	682.711
2006	840.844	37.873	802.971

Vir: Tendencias demográficas durante el siglo XX en España, 2004, str. 226; Estadística de Variaciones Residenciales, 2006, str 3.

Tabela 21: Imigracije v Španijo v letu 2006; delitev glede na države iz katerih prihaja največ priseljencev (Špancev, ki se vračajo v Španijo in tujcev)

Španci		Tujci	
Skupaj	37.873	Skupaj	802.971
Venezuela	3.912	Romunija	111.920
Francija	3.439	Bolivija	69.467
Švica	3.016	Maroko	60.830
Nemčija	2.983	Velika Britanija	39.497
Argentina	2.922	Brazilija	28.249
Velika Britanija	2.379	Kolumbija	27.864
Združene države Amerike	2.265	Argentina	23.044
Kitajska	1.424	Paragvaj	19.788
Andora	1.262	Peru	18.884
Mehika	1.160	Portugalska	18.742
Brazilija	1.023	Bolgarija	17.664
Urugvaj	882	Nemčija	15.434
Kuba	825	Ekvador	14.292
Kolumbija	786	Poljska	13.751
Belgija	767	Kitajska	13.170
Dominikanska Republika	745	Dominikanska Republika	12.291
Rusija	645	Francija	12.165
Italija	603	Italija	12.022
Države Beneluxa	562	Venezuela	10.540
Portugalska	562	Ukrajina	8.635

Vir: Estadística de Variaciones Residenciales, 2006, str. 4.

Tabela 22: Število potečenih dovoljenja za bivanje v Španiji v letu 2006 glede na narodnost tujih prebivalcev Španije in po spolu

	Skupaj	Moški	Ženske
Skupaj	56.602	32.922	23.680
Romunija	9.516	5.429	4.087
Maroko	8.245	5.955	2.290
Kitajska	3.419	2.021	1.398
Ekvador	3.200	1.672	1.528
Bolivija	2.754	1.234	1.520
Kolumbija	2.746	1.294	1.452
Argentina	2.686	1.387	1.299
Bolgarija	2.392	1.428	964
Brazilija	2.038	924	1.114
Peru	1.745	884	861
Dominikanska Republika	1.126	528	598
Mehika	1.090	489	601
Venezuela	1.084	501	583
Pakistan	1.075	961	114
Ukrajina	1.054	606	448

Vir: Estadística de Variaciones Residenciales, 2006, str. 7.